

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Etika politického vlivu na světový sport
Ethics of Political Influence on World Sport

Bc. Matěj Mach

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.
Studijní program: Učitelství tělesné výchovy pro 2. stupeň základní školy
a střední školy
Studijní obor: N TV-ZSV

2024

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Etika politického vlivu na světový sport* potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

14. 4. 2024, Praha

podpis.....

Rád bych zde poděkoval PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph.D. za jeho cenné rady po celou dobu mého studia na Katedře tělesné výchovy. Dále bych chtěl poděkovat přítelkyni Daniele Duškové, své rodině a přátelům, kteří mě vždy podporovali a pomohli mi dosáhnout mých cílů.

ABSTRAKT

Práce se zabývá politickým ovlivňováním novodobého sportu a jeho etickými aspekty. Autor práce si klade za cíl podrobit kritice jednání ve světovém sportu za pomoci základních etických myšlenek o správném rozhodování. Sleduje tak kontroverzní otázku, zdali politika patří do sportu a jestli je možné tato odvětví oddělit. V první části představuje základy etiky a její cíle, které mají pomoci určit správnost činů ve světě sportu. V návaznosti na etiku pak poukazuje na propojení etiky a sportu, kdy za pomoci odborné literatury dokazuje správnost provozování sportu. Ve druhé části popisuje průběh vzniku sportu jako takového, dále projevování ovlivňování světových sportovních událostí politikou na konkrétních případech a jejich dopady na sport celkově a společnost. Na závěr autor představuje své odpovědi na etické otázky, které vycházejí z problematiky tématu. Vychází ze sběru informací z odborné literatury a veřejně dostupných periodik, pomocí nichž dochází k výsledku nemožného oddělení politiky a sportu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Politika, sport, kalokagathia, olympismus, válečný konflikt, doping, fair play.

ABSTRACT

The thesis deals with the political influence of modern sport and its ethical aspects. The author of the thesis aims to criticize actions in world sport with the help of basic ethical ideas about correct decision-making. He follows the controversial question of whether politics belong to sport and whether it is possible to separate these industries. In the first part, he presents the basics of ethics and its goals, which are supposed to help determine the correctness of actions in the world of sports. Following on from ethics, he then points out the connection between ethics and sport, where he proves the correctness of practicing sport with the help of professional literature. In the second part, he describes the process of emergence of sport as such, as well as the manifestation of the influence of world sports events by politics on specific cases and their impact on sport overall and society. At the end, the author answers the ethical questions that arise from the issue of the topic. It is based on the collection of information from professional literature and publicly available periodicals, where he gets to the result that the separation of politics and sport is not possible.

KEYWORDS

Politics, sport, kalokagathia, olympism, war conflict, doping, fair play.

1 Obsah

Abecední seznam zkratk.....	7
Úvodem.....	9
2 Pojem etika	11
2.1 Vývoj etiky.....	11
2.1.1 Starověké Řecko.....	11
2.1.2 Středověk – Tomáš Akvinský.....	13
2.1.3 Osvícenství – Immanuel Kant	14
2.1.4 Současné pojetí etiky.....	14
3 Etika a sport.....	16
3.1 Pohyb, tělesnost, prožitek.....	16
3.2 Kalokagathia.....	17
3.3 Doping, fair play, výkonnostní společnost.....	18
4 Politika a sport	20
4.1 Antické a moderní olympijské hry.....	20
4.2 Vybrané sportovní události 20. a 21. století	23
4.2.1 Ozbrojené konflikty a propaganda	23
4.2.2 Bojkoty.....	27
4.2.3 Státem podporovaný doping.....	31
4.3 Politika a sport v současnosti	35
4.3.1 Mistrovství světa ve fotbale v Kataru	36
4.3.2 Ruská federace a doping.....	37
5 Základní etická dilemata.....	42
5.1 Spojení a oddělení politiky a sportu	42
5.2 Politická diskriminace	43

5.3	Účast válčících zemí na soutěži – pořádání na území válčících zemí	45
5.4	Důsledky politického ovlivňování pro sportovce jako jednotlivce – zachování se na místě sportovce – neutrální vlajka.....	46
5.5	Sportovní události coby příspěvek k dialogu, porozumění a mírovému řešení politických konfliktů	48
6	Studie s obdobnou tematikou.....	50
6.1	Etika ve sportu: sociopolitický úhel pohledu	50
6.2	Sport a politika: etický přístup.....	52
6.3	Amatérismus a profesionalismus na olympijských hrách.....	55
7	Závěry	56
8	Seznam použitých informačních zdrojů	58
9	Přílohy	65
10	Seznam příloh	68

Abecední seznam zkratk

ARAF	All-Russia Athletic Federation (Ruská atletická federace)
ARD	Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland (Asociace Sdružení veřejnoprávních vysílatelů Spolkové republiky Německo)
C.O.J.O.	Organizační výbor olympijských her
DPM	Disappearing Positive Methodology (metoda zmizelých pozitivních testů)
FIFA	Fédération Internationale de Football Association (Mezinárodní federace fotbalových asociací)
FSB	Federální služba bezpečnosti
IAAF	původně International Amateur Athletics Federation (Mezinárodní amatérská atletická federace), po r. 2001 International Association of Athletics Federations (Mezinárodní asociace atletických federací)
JAR	Jihoafrická republika
km, m	kilometrů, metrů
LGBT	lesby, gayové, bisexuálové, transgender osoby
mj.	mimo jiné
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
např.	například
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
NDR	Německá demokratická republika
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)
př. n. l.	před naším letopočtem

RUSADA	Ruská antidopingová agentura
UEFA	Union Européenne de Football Association (Unie evropských fotbalových asociací)
USA	United States of America (Spojené státy americké)
WADA	World Anti-Doping Agency (Světová antidopingová agentura)

Úvodem

V této diplomové práci se budeme zabývat vztahem mezi politikou a sportem. Podrobně jej kritice z etického hlediska. Představíme si vznik samotné etiky a její základní pohled na morální hodnoty člověka. Následně se pozastavíme nad spojením etiky a sportu, z něhož pochází kořeny olympismu. Navážeme na projevování politického vlivu na některé světové sportovní události a ukážeme si, jaké otázky mohou z onoho vlivu vyplývat. V závěru porovnáme výsledky naší analýzy s jinými studii, které se věnovaly podobné problematice. Z této komparace vyvodíme závěry o správnosti politického vlivu na sport.

Autor práce se od malička pohyboval ve sportovním prostředí, a proto vždy sledoval svět očima sportovce – uznává spravedlivé jednání coby fair play a respekt vůči ostatním jako respekt k soupeři. Lidská přirozenost však přináší do světa sportu doping, ideologie a konflikty, které by neměly do onoho světa nijak zasahovat. Motivací autora tak bylo studium společenských věd a tělesné výchovy, které spolu utváří ideální spojení pro tvorbu této práce.

Naším cílem bude popsat, jestli naše jednání lze označit jako správné jednání, a to v případě konkrétních zásahů politiky do sportu. Dále budeme sledovat, zdali je vůbec možné od sebe tyto dvě komponenty oddělit, a z výsledku vyvodit závěry pro budoucí směr světového sportu. Budeme zkoumat odlišné názory pocházejících ze stejné doby a podrobně je kritice, která rozhodne o tom, zdali jsou tyto myšlenky uskutečnitelné. Na vybraných etických otázkách popíšeme složitost situací, v nichž se běžně nacházíme, a pokusíme se uvažovat o východisku ukazujícím správné jednání.

K tématu autor přistupuje z hlediska svého primárního postoje ke sportu, který by podle něj měl zůstat apolitický a měl mít přesně stanovené hranice, které nikdo nesmí překročit. Autor tak ze všeho nejvíce podrobí zkoušce právě své přesvědčení, že politika do sportu nepatří, ale nelze je úplně oddělit od sebe.

V první části se budeme věnovat základům etiky, které jsou potřeba pro rozlišování správného jednání, neboť mravní povinností člověka by mělo být směřování k dobremu, čehož docílíme pouze za pomoci správného jednání. Zároveň budeme zkoumat, zdali samotný akt sportu je dobrý.

Ve druhé části prozkoumáme konkrétní případy ovlivňování sportu politikou, na nichž popíšeme okolnosti vzniku tohoto vlivu a jeho důsledky. Zamyslíme se nad možnými řešeními této problematiky a jejich uskutečnitelností.

V závěrečné části shrneme výsledky práce, v nichž přistoupíme z morálního hlediska ke skutečnostem obepínajícím novodobý světový sport.

2 Pojem etika

Etika je jedním z hlavních odvětví filosofie, ve kterém se zaměřujeme na morální hodnoty, normy a rozhodování. Označujeme ji jako vědu o morálce coby stránce společenského života člověka, tedy o původu a podstatě morálního vědomí a jednání. V průběhu historie filosofové hledali zdroj morálky v božské podstatě, přírodě a přirozenosti člověka¹ a snažili se popsat, jakými principy by se měl každý zodpovědný občan řídit, aby byl prospěšný svému společenství, své polis, či, chceme-li, svému státu.

Podíváme-li se na etymologický původ slova etika, tak nám slovníky předkládají řecké označení *ethos* (ἦθος), jež si můžeme vykládat jako zvyk, mrav či obyčej² – Aristoteles ve své knize *Etika Níkomachova* vysvětluje rozdělení ctností na ctnosti rozumové a mravní, přičemž mravní ctnost, jež vznikla „ne náhodou“ z podobného řeckého slova *éthiké*, bývá získávána skrze zvyk.³ Podle Aristotela proto získáváme mravní ctnosti skrze opakující se jednání, neboť „ctnosti nejsou nám dány ani od přirozenosti, ani proti přirozenosti, nýbrž máme přirozenou vlohu, abychom jich nabyli, zvykem pak se dokonávají.“⁴

2.1 Vývoj etiky

V průběhu historie nahlížely různé filosofické školy na vědu o morálce z mnoha pohledů, které byly výrazně ovlivněny kulturním, náboženským a historickým kontextem. V následující kapitole si představíme klíčová období evropského kontinentu, v nichž se proměňovaly etické myšlenky.

2.1.1 Starověké Řecko

Mezi prvními mysliteli, kteří se věnovali etice způsobem sobě vlastním, byli sofisté. Byli jimi tzv. „znalí muži“⁵, jež běžně můžeme znát jako učitele vydělávající si svým učením

---

¹ NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. Online, Skripta. MU Brno: MU Brno, 2001. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2009/SPP807/um/Necasova_-_skripta.pdf. [cit. 2024-02-04].

² *Filosofický slovník*. Olomouc: FIN 1998, heslo *Étos*.

³ ARISTOTELÉS. *Etika Níkomachova*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Antonín KŘÍŽ. Praha: Rezek, 2009, s. 45, ISBN 978-80-86027-29-6.

⁴ Tamtéž.

⁵ GRAESER, Andreas. *Řecká filosofie klasického období: sofisté, Sókratés a sokratikové, Platón a Aristotelés*. Praha: OIKOYMENH, 2000, s. 20. ISBN 80-7298-019-X.

– což Sokrates v Platonově díle *Gorgias* nejednou kritizuje a označuje takový způsob výdělků za nemorální.⁶ Takové označení však nepřísluší těmto osobnostem starověkého Řecka, neboť nepopíratelný osvícenský ráz vyzařovali i Kritias (Platonův strýc) či básník Euripides.⁷

Nejvýraznějším příspěvkem sofistů k morálním otázkám byla teorie *mravního relativismu*, kdy si pokládáme otázku, zdali existuje pro všechny absolutní (nebo alespoň objektivní) spravedlnost či záleží na úhlu pohledu. V druhém případě by znamenalo, že spravedlnost je něco relativního.⁸

V Platonově díle *Gorgias* sledujeme výměnu názorů mezi Sokratem a Gorgiem, Pólem a Kalliklem, kde Sokrates nad třemi zmíněnými vítězí myšlenkou, že „pravé dobro je to, které zná na tomto světě filosof a které podle závěrečného mythu poznává na onom světě bohem ustanovený soudce, čistě a jasně vidoucí netělesnýma očima netělesný stav člověka.“⁹ Platonův učitel tak pomocí mravní jistoty staví spravedlnost za hranice lidského života, zatímco jeho názoroví protivníci hájí rétoriku coby umění ospravedlňující individuální mravnost člověka. Můžeme proto označit spis *Gorgias* za dialog o etických zásadách každého z nás.

Dalším neméně důležitým příspěvkem k etice považujeme Aristotelovu *Etiku Nikomachovu*, v níž se autor spisu v deseti knihách systematicky věnuje otázce jednání založeného na ctnostech. Podle Aristotela je cílem lidského jednání blaženost coby nejvyšší dobro – nehledě na to, jak každý člověk nakládá se svým životem, tak si přeje prožívat onu blaženost a pocit slasti. Abychom však dosáhli onoho nejvyššího dobra, měli bychom se pozvednout ke ctnostnému životu skrze rozum, čímž se přibližujeme (připodobujeme) Bohu.

---

⁶ PLATÓN, František NOVOTNÝ a ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. *Gorgias*. Praha: OIKOYMENH, 1992, s. 8. ISBN 80-85241-21-8.

⁷ GRAESER, Andreas. *Řecká filosofie klasického období: sofisté, Sókratés a sokratikové, Platón a Aristotelés*. Praha: OIKOYMENH, 2000, s. 22. ISBN 80-7298-019-X.

⁸ PETRŽELKA, Josef. *Sofisté – myslitelé*. Online. *IS MUNI*. 2012, roč. 2012, č. 1, s. 4. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/ps14/phil/web/sofisteFil.html>. [cit. 2024-02-05].

⁹ PLATÓN, František NOVOTNÝ a ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. *Gorgias*. Praha: OIKOYMENH, 1992, s. 7. ISBN 80-85241-21-8.

Pro účely této diplomové práce je nutné, abychom zmínili myšlenku úkolu politiky: pro správný duševní rozvoj a mravní sebezdokonalování jedince je zapotřebí vytvořit podmínky umožňující splnění těchto esenciálních potřeb. Takové podmínky pak dávají prostor pro růst obce, neboť obec nemá být sama pro sebe účelem, avšak prostředkem k vyššímu účelu.¹⁰

Dílo tak můžeme vnímat nejen jako základní stavební kámen pro filosofy, ale i politiky a teology.

2.1.2 Středověk – Tomáš Akvinský

Na antické filosofické myšlenky postupně navazovali různí myslitelé středověku a kombinovali je s křesťanským učením; jmenujme Tomáše Akvinského, jenž se etickým otázkám věnoval v díle *Summa theologiae* (Suma teologická).

Stejně jako Sokrates se i Akvinský názorově staví proti sofistům v pohledu na mravní relativismus; podle jeho teorie zákona nejsou mravní zásady relativní, jelikož jejich základ je v objektivním řádu věcí.¹¹ Dále můžeme v *Sumě* nalézt mravní principy založené na Písmu svatém, kde Akvinský vychází přímo z Desatera Božích přikázání a propojuje ony principy s aristotelským pojetím role rozumu v mravním jednání. Rozděluje tak přikázání na vírou poznávané a vírou či rozumem poznávané, kdy 4.–10. přikázání mohou být poznána rozumem naplněným vírou v Boží existenci.¹²

Spojení antické filosofie a křesťanství ve středověku bylo komplexní. Myslitelé tohoto období se snažili propojit racionální filosofický přístup s křesťanskými naukami. Tato syntéza vedla k vytvoření filosofické tradice zvané *scholastika*, která ovlivňovala myšlení v Evropě po mnoho století. Tato tradice tak spojovala racionální způsob uvažování s křesťanskou vírou v Boha, což mělo za následek vytvoření mnoha děl racionálně dokazujících existenci Boha, jako např. *Meditace o první filosofii* Reného Descarta.

---

¹⁰ ARISTOTELÉS. *Etika Nikomachova*. 3., nezměň. vyd. Přeložil Antonín KŘÍŽ. Praha: Rezek, 2009, s. 20, ISBN 978-80-86027-29-6.

¹¹ AKVINSKÝ, Tomáš. *Tomáš Akvinský o zákonech v Teologické sumě*. Aquinata, sv. 2. Praha: Krystal, 2003, s. 5. ISBN 80-85929-59-7.

¹² Tamtéž, s. 141.

2.1.3 Osvícenství – Immanuel Kant

Za jednu z nejvýznamnějších (a zároveň posledních) osobností osvícenství považujeme německého filosofa Immanuela Kanta, jenž ve svém díle *Kritika praktického rozumu* navazuje na předešlé dílo *Základy metafyziky mravů* a rozvíjí svou morální filosofii pomocí podrobné analýzy morálního zákona.

Důležitý je pro nás *kategorický imperativ*, kde autor pomocí tří základních idejí formuluje primární myšlenku *imperativu*:

1. Jednej pouze podle takové maximy (principu chtění, jednání), v níž chceš, aby se stala obecným zákonem.¹³
2. Jednej tak, abys používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého (tedy užívej lidství jakožto účelu, nikoliv jako prostředku).¹⁴
3. Morálně přípustné jsou jen ty maximy, které jsou pojímány z hlediska sebe samého, ale zároveň z hlediska druhé rozumné bytosti (staví do rovnoprávnosti pojmy JÁ a TY).¹⁵

Kant tak na rozdíl od Aristotelovy etiky ctností popisuje svou etiku coby etikou povinností, do níž je zakomponována zároveň křesťanská morálka s prvky racionalismu.

2.1.4 Současné pojetí etiky

Od minulého století čelíme ve společnosti stále novým výzvám (nejen) v oblasti etiky. Prudký technologický pokrok nám nabízí otázky ohledně soukromí jedince, využití umělé inteligence či embryonálního výzkumu. Environmentální krize nás nutí zvyšovat povědomí o klimatických změnách, ztrátě biodiverzity a kladení si otázky ohledně ochrany životního prostředí, tedy zdali by se neměla stát prioritou všech na Zemi. Velká oblast lidských práv se díky pokroku v medicíně a psychologii mění s ohledem na genderovou identitu a sociologické průzkumy nabízejí vhled do problematiky etnického

---

¹³ KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Praha: Svoboda, 1976, s. 84.

¹⁴ Tamtéž, s. 91.

¹⁵ KANT, Immanuel, Jaromír LOUŽIL a Jan PATOČKA. *Kritika praktického rozumu*. Praha: Svoboda, 1996, s. 44. ISBN 80-205-0507-5.

původu. Nemůžeme nezmínit proces globalizace, jenž v poslední době nabírá na obrátkách a jeho každodenní ovlivňování člověka ve společnosti je nepopiratelné a nezastavitelné.

3 Etika a sport

V současném světě je sport nejen prostředkem fyzické aktivity a soutěžení, ale také důležitou oblastí pro zkoumání etických otázek. Spojení pohybu, tělesnosti a prožitku ve sportu nejenže formuje naše chápání zdraví a vitality, nýbrž i otevírá diskusi o morálních aspektech tohoto fenoménu.

V této kapitole se budeme zabývat etickými rozměry sportu zkoumající filosofické pojetí pohybu, koncept kalokagathia a hledání spravedlivé hry a soutěže prostřednictvím principů fair play. Dále se budeme věnovat tématům, kterým čelí současná společnost, jako jsou výkonnost a doping.

3.1 Pohyb, tělesnost, prožitek

Pohyb z pohledu filosofie představuje nejen fyzickou aktivitu, ale také dynamický proces transformace a změny. Vycházíme-li z Patočkovy teze o tom, že dění je dříve než bytí¹⁶, tak docházíme i ke zjevování, jak jej popisuje Hogenová v *Etice a sportu*; zjevováním vstupují věci, vztahy a skutečnosti do svého zjevu, jenž můžeme pojmenovat, hodnotit a podobně. Zjevování je tak *pohybem*, pomocí něhož rozkrýváme, odhalujeme a klademe existenci do všeho jsoucího.¹⁷ Pohybem chápeme dění všeho na světě, všeobjímající proces, který je všude kolem nás.

Skrze pohyb jednotlivec prozkoumává své tělesné možnosti a otevírá cestu k prožitku a uvědomění si svého vlastního bytí ve světě. Můžeme tak nalézat spojení mezi tělem a myslí, což nám umožňuje prožít jedinečný zážitek a rozšířit povědomí o sobě a okolí. Je třeba, abychom každý rozuměli svému tělu, neboť bez onoho porozumění nelze opravdově uchopit ono spojení těla a duše, onu harmonii mezi těmito dvěma komponentami, o níž hovoří kalokagathia.

---

¹⁶ PATOČKA, Jan. *Přirozený svět jako filosofický problém*. V Praze: Nákl. Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého, 1936, s.100.

¹⁷ HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997, s. 6. ISBN 80-7184-499-3.

3.2 Kalokagathia

Ideál míry antického myšlení hovořící o spojení krásného (*kalos*) a dobrého (*agathos*) je zároveň slavením svatby Nebe a Země¹⁸, tedy dvou základních bytných pólů, které by měly žít v harmonii. Jelikož harmonie znamená původně souznění, měl by i vztah těla a duše být souzněním dvou pólů, které má za výsledek přiblížení se „božskému“ (jak jsme se zmínili v podkapitole Starověké Řecko), tedy snaha o přiblížení se dokonalému.

Dnešní člověk ztratil ponětí a možnost o harmonii mezi těmito komponentami, neboť podle Hogenové vinou Descarta byla stvořena ona dualita, absolutní protiklad, jenž nastal mezi duší a tělem.¹⁹ „Z jednoho člověka se stali dva, jedním bylo tělo, druhým byl jeho duch.“²⁰ Vystávají tak nejednoduché otázky: jak bychom mohli obnovit kalokagathické žití? Je to vůbec možné? Pokud v této problematice toužíme po jednotě, kterou vnímáme v kontextu evropského myšlení jakožto projev lásky, je ona láska řešením?

Tělesná výchova a sport jsou podle Hogenové nejvíce zasaženými. A není se čemu divit: vždyť každý z nás si vzpomíná, na co jsme byli nuceni se nejvíce soustředit v tělesné výchově, na tělo. Tělo, pomocí něhož jsme schopni či přinejmenším nuceni předvést výkon, který pro nás v budoucnu bude představovat kritérium úspěšnosti. Výkonnostní požadavky v tělesné výchově tak vytváří propast mezi nadanými žáky a těmi, kteří nedisponují schopnostmi předvést vynikající výkon, adekvátní pro vrcholné umístění výkonnostních tabulek.

Vyučující tělocviku tak stojí před nelehkým úkolem upozadit ono kriteriální hodnocení a zaměnit jej za opravdové spojení těla a duše, za prožitek při tom, co Komenský považoval ve výchově při hře za nejdůležitější.

---

¹⁸ HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997, s. 92. ISBN 80-7184-499-3. Hogenová je zde inspirována Hesiodovou *Theogonií*, podle níž je Kosmos (řád) udržován harmonizováním protikladu Nebe a Země. Můžeme tento vztah přirovnat k jingu a jangu, rozumu a citu a podobně. Oslavování svatby Nebe a Země je tedy žití kalokagathicky.

¹⁹ Tamtéž, s. 94.

²⁰ Tamtéž.

3.3 Doping, fair play, výkonnostní společnost

V novodobém sportu (a potažmo životech všech lidí) se nejvyšší hodnotou stala honba za kvantitativními výkony, za čísla, pomocí nichž se nejlépe pozná, kdo je tím nejlepším. Následkem toho se zhruba v 50. letech 20. století rozšiřovala epidemie anabolických steroidů²¹, které stály zdraví velkého množství sportovců na Zemi.

Fenomén dopingu není pouze odrazem morální chyby, ale je zakořeněn v samotné podstatě dnešní existence, kdy je potvrzován prostřednictvím výkonu. Vnímání této performance se také změnilo: Schopnost poskytnout výkon, který všechny přesvědčí, se stala symbolem síly ne nad přírodou, ale nad lidmi.²² Cílem takového jednání je pouze uhranout ostatní svými schopnostmi, díky čemuž si jedinec získá adoraci (nejen) jeho blízkého okolí – což je základní hnací silou výkonnostního člověka, která ho pokouší užívat zakázané substance. Zatímco etika dopování není kontrolovatelná a závisí na individuálním svědomí sportovce, právní aspekt je sankcionovatelný a často je tato problematika řešena především právním pohledem. Boj proti dopingu je tedy zároveň etickým i právním problémem.

Žijeme v éře výkonnostní společnosti, kdy je tlak na dosahování výkonu a úspěchu stále silnější. Tento tlak se promítá i do světa sportu, v němž sportovci čelí nejen fyzickým výzvám, ale také psychickému tlaku a očekáváním. Důraz na výkon a úspěch může vést k hluboké krizi identity, při níž sportovec začíná ztrácet svou autenticitu a vnímá sám sebe pouze jako nástroj k dosažení vítězství. Tato krize identity může mít za následek i krizi chování. Sportovec začíná opouštět etické principy a zásady fair play ve prospěch bezohledného hledání výhry za každou cenu. Je třeba si uvědomit, že sportovci nejsou jen stroje na produkci výkonu, ale lidské bytosti s emocemi, hodnotami a morálním kompasem. Zvýšená pozornost k jejich psychickému zdraví a podpora jejich celkového blahobytu je nezbytná pro zachování integrity sportu a zdravého rozvoje jednotlivců v této společnosti.

---

²¹ HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997, s. 107. ISBN 80-7184-499-3.

²² Tamtéž, s. 102.

Absence etiky se projevuje tam, kde sportovec nedodržuje pravidla ze strachu před odhalením. Boj s dopingem není možné vést pouze prostřednictvím sankcí – je třeba ocenit čisté sportovce, kteří ctí zásady fair play (což můžeme vidět např. ve snahách Českého klubu fair play Českého olympijského výboru). Změna pojetí vítězství jako překonání sama sebe místo zotročujícího pojetí výkonu jako jediného měřítka sportovního úspěchu je klíčová. Sportovci by měli mít možnost aktivně přijmout zásady fair play nebo zůstat mimo relevantní pole sportovní soutěže. Ti, kdo přijmou fair play, by měli být připraveni na pravidelné kontroly, zatímco ti, kteří jej odmítnou, by se sami vyloučili z důležitého aspektu sportovního dění.²³

Nabízí se tak otázka, zdali by takové rozhodnutí opravdu něco změnilo; podle Hogenové je naprosto zásadní postavit na nejvyšší hodnotu sportu právě ono „čisté vítězství“, tedy etický aspekt, který se „zaryje pod kůži“ jak účastníkům soutěže (včetně jejich týmů), tak i jejich sledujícím.²⁴

---

²³ HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997, s. 104. ISBN 80-7184-499-3.

²⁴ Tamtéž.

4 Politika a sport

Sport a politika, dva zdánlivě oddělené světy, často nacházejí svá spojení v různých historických i současných kontextech. Sport, známý svou schopností spojit lidi a překonávat kulturní a politické rozdíly, se někdy stává arénou politických zápasů a manipulací. Politika zase využívá sport jako nástroj k propagaci svých zájmů a ideologií. Tento úzký vztah mezi politikou a sportem vzbuzuje otázky o etice a morální správnosti, zejména pokud jde o vměšování politiky do sportu.

V této kapitole se budeme zabývat zkoumáním souvislostí, v nichž politika ovlivňuje svět sportu a zaměříme se na etická dilemata související s touto problematikou.

4.1 Antické a moderní olympijské hry

Antické olympijské hry představovaly pro všechny svobodné Řeky sjednocující bod řeckého světa, v němž byla v okolí Olympie ctěna mytická božstva a mládež skrze ně podstupovala zkoušku z dospělosti.

Podle archeologických nálezů byla Olympie osídlena kolem 3. tisíciletí př. n. l., přičemž ze 2. tisíciletí existují doklady o svatyni božství plodnosti.²⁵ V období Mykén od 16. do 12. století př. n. l. začala nastupovat nová božstva, přičemž významnou roli zde hraje mýtus o Pelopovi, jenž usiloval a soutěžil o ruku dcery písckého krále Oinomaa; na jeho počest údajně vzniká závod vozatajů²⁶, který byl v následujících několika staletích oblíbeným sportem (nejen) v olympijských hrách. Mezi 11. a 8. stoletím př. n. l. začal být v Olympii uctíván nový bůh Zeus vlivem proniknutí dórských kmenů na poloostrov. Na jeho počest měl podle legendy Herakles založit olympijské hry, které byly zrušeny a znovuobnoveny během krvavých bojů v tehdejší Řecku. Aby se zastavily boje, tak řečtí králové založili mírovou smlouvu *ekecheirii* v průběhu konání olympijských her, jíž se zavazovali všichni Řekové.²⁷

---

²⁵KÖSSL, Jiří; ŠTUMBAUER, Jan a WAIC, Marek. *Kapitoly z dějin tělesné kultury*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023, s. 21. ISBN 978-80-246-5538-3.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

První olympijské hry tedy probíhaly roku 776 př. n. l. Byly nejspíše jednodenní a obsahovaly hlavně náboženské obřady vyjma jediné sportovní soutěže – běhu na jeden okruh stadionu.²⁸ V následných několika staletích postupně přibývaly disciplíny a doba her se prodloužila na 5 dní. Her se mohli jako závodníci zúčastnit svobodní Řekové, přičemž jejich počínání směli přihlížet všichni vyjma provdaných řeckých žen.

Pokud bychom se bavili o statutu závodníka v antické olympiádě, tak se zde nedá hovořit o amatérském přístupu k soutěžení. Zpočátku byla pro olympijského vítěze odměnou určitá společenská prestiž a získaná poct. Na jeho výkon se nahlíželo jako na službu vlasti. Účastníci však běžně získávali i hmotné dary či finanční odměny, což je v rozporu s vnímáním amaterismu v moderním sportu. Postupem času se ze závodníků stávali profesionálové, kteří objížděli hry po hrách, z čehož těžili jejich sponzoři a manažeři. Řecké diváky začaly čím dál více lákat dramatické a krvavé soutěže slibující napětí a výjimečnou podívanou, a proto se tyto soutěže dostávaly do popředí oblíbenosti.²⁹ Nabízely se tak první možnosti o korupční podvody, mezi nimiž je znám např. případ z roku 388 př. n. l., kdy Eupolis z Thessálie v boxu podplatil tři své soupeře.³⁰ Za přestupky takového druhu bývali závodníci trestáni tzv. pokutovými sochami, jejichž účelem bylo hlásání hanby oněch závodníků a zdůraznění, že úspěchu je možné docílit pouze čestným bojem.

Po zániku her ve 4. století n. l. se vyskytují zmínky o snahu obnovy či napodobení starověkých olympijských her v průběhu středověku, leč tyto pokusy neměly valné úspěchy.

Na dnešní podobu her měl největší vliv vývoj moderního sportu, jenž byl formován v anglických školách v závěru 18. století. Vznikl zde pojem *gentlemanský sport*, jenž se stal základem amatérského sportu.³¹ Původní definicí amatérského sportu bylo, že

---

²⁸ KÖSSL, Jiří; ŠTUMBAUER, Jan a WAIC, Marek. *Kapitoly z dějin tělesné kultury*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5538-3.

²⁹ Tamtéž, s. 24.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž, s. 75.

„amatérem je každý sportovec, „který není řemeslník, dělník ani jinak manuálně pracující člověk.“³² Postupem času se však ona definice měnila vlivem toku peněz do sportovního odvětví, jelikož příjem peněz se stával významným měřítkem výkonu. Následkem nevyhnutelných změn se tak rozhodl I. olympijský sněm roku 1894 přijmout tuto definici amaterismu založenou na příjmu peněz za výkon.³³ Spolu se vznikem mezinárodních sportovních federací soustředících se na konkrétní sportovní odvětví vznikl i Mezinárodní olympijský výbor (dále MOV) roku 1894. První olympijské hry proběhly roku 1896 zejména zásluhou Pierra de Coubertina. Pro Coubertina představovaly moderní olympijské hry nejen tradici *ekecheirii*, ale i určitý symbol jeho humanistických myšlenek rozvíjejících všestrannou a harmonickou výchovu člověka a jeho duše. Nových rozměrů nabýval masový sport, z něhož chtěl Coubertin vytrýbit profesionální sportovce schopné předvádět špičkové výkony.

Při vzniku novodobých olympijských her bylo pro všechny účastníky povinné dodržovat status amatérského závodníka, což po mnohá desetiletí působilo obtíže nejednomu špičkovému sportovci. Příkladem tak může být Jim Thorpe, jenž byl před svou účastí na Hrách placen za poloprofesionální hraní baseballu, čímž porušil pravidla amaterismu a byly mu odebrány dva olympijské tituly z desetiboje a pětiboje z roku 1912. Po třiceti letech od jeho smrti v roce 1983 mu však byly navraceny repliky medailí, čímž se dostalo určité rehabilitace jeho památce.

Výraznou změnu pro amaterismus a kdysi strádající olympijský výbor představoval Juan Antonio Samaranch, jenž byl ve funkci prezidenta MOV od roku 1980. Aby tuto organizaci zachránil z neblahé finanční situace, která byla způsobena nízkou sledovaností olympiád, povolil vstup reklamy a sponzoringu do olympijského sportu. Navzdory bojkotované olympiádě v Los Angeles v roce 1984 se každé Hry navyšoval počet participujících se zemí až do konce jeho funkčního období v roce 2001.

Sponzoring a reklama přináší i potřebu co nejvyšší výkonnosti sportovců, a to byl i Samaranchův cíl – profesionální sportovci, kteří si vydělávají sportovními výkony. Jeho

---

³² KÖSSL, Jiří; ŠTUMBAUER, Jan a WAIC, Marek. *Kapitoly z dějin tělesné kultury*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023, s. 75. ISBN 978-80-246-5538-3.

³³ Tamtéž.

vlivem se tak plně projevila profesionalizace olympiády, neboť od olympijského kongresu v Tokiu roku 1990 byly olympijské hry již plně v režii profesionálních sportovců.³⁴ To mělo za následek navýšení sledovanosti Her, výkonnosti účastníků a stále více vyvíjející se tlak na jejich psychiku, čemuž jsme se věnovali již v předešlé kapitole.

4.2 Vybrané sportovní události 20. a 21. století

Dvacáté a dvacáté první století nabízejí pestrý pohled na sportovní události ovlivněné politickými machinacemi. V této kapitole se budeme zabývat vybranými akcemi, jež byly poznamenány ozbrojenými konflikty, bojkoty či (státem podporovaným) dopingem. Tyto epizody historie světového sportu ukazují, jak mocný nástroj sport představuje pro politické zájmy a jaký vliv může mít na mezinárodní vztahy a obraz jednotlivých zemí. Prozkoumáme, jaké důsledky může mít státní intervence na fair play a budeme se zabývat, jaké etické otázky přinese tato kapitola.

4.2.1 Ozbrojené konflikty a propaganda

4.2.1.1 Berlínské olympiády

Jednou z prvních významných akcí, k nimž vůbec nedošlo z důvodu válečného konfliktu, byla berlínská olympiáda v roce 1916; MOV roku 1912 rozhodl o tom, aby se organizace Her ujalo Německo. Nestalo se tak, jelikož první světová válka, která probíhala v letech 1914–1918, zamezila soustředění se na cokoli jiného než boje a konflikty mezi zúčastněnými zeměmi. Zároveň původní myšlenka olympiády týkající se míru mezi zeměmi byla v rozporu se stávající situací.

Německo získalo svou druhou šanci o 20 let později, kdy v roce 1936 pořádalo IV. Zimní Olympijské hry a zejména XI. Letní olympijské hry, které se znatelněji zapsaly do historie. Na shromáždění Mezinárodního olympijského výboru v roce 1930 v Berlíně oznámilo 14 měst různých států úmysl pořádat jedenáctou letní olympiádu na jejich území. V následujícím roce byly mezi vybranými zeměmi španělská Barcelona a německý Berlín; proces, během něhož byl nakonec vybrán Berlín, není znám. Poté, co

---

³⁴ *Amaterismus a profesionalismus na olympijských hrách*. Online, DP. Praha: Univerzita Karlova, 2017. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/92683/DPTX_2016_1_11410_0_455793_0_186572.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

nacisté převzali moc v Německu a začali aplikovat svá antisemitská opatření, prováděl olympijský výbor tajné diskuse ohledně možné změny místa pořádání Her. Hitlerova vláda však ujišťovala okolní svět, že umožní židovským sportovcům účinkovat v německém reprezentačním týmu.³⁵

Hry v Německu byly výjimečné díky několika faktům: poprvé byl použit kamerový systém s rádiovou sítí či zavedena dnes již běžná tradice olympijské štafety s ohněm z řecké Olympie.³⁶ Předmětem debat se stal i dvoudílný dokumentární film *Olympia* od režisérky Leni Riefenstahlové, jenž mj. zdokumentoval tuto štafetu s ohněm; film bývá mnohdy označován za propagandistický. Podle stranických novin NSDAP *Völkischer Beobachter*³⁷ měl být zakázán start Židů a černochoů, avšak kvůli hrozícím bojkotům ostatních zemí bylo Německo nuceno povolit start všem.³⁸ Hitler ve svých záměrech viděl šanci propagovat jeho rasovou ideologii, čemuž bylo tímto způsobem zabráněno. Navzdory otevřené nenávisti nacistů vůči „neárijským“ rasám, která se stala předmětem debat o tom, zdali je vhodné pořádat olympiádu v nacistickém Berlíně, se našli i tací, kteří tuto událost podporovali. Prezident Olympijského výboru Spojených států amerických (dále USA) Avery Brundage oponoval možným bojkotům názorem, že „politika do sportu nepatří“.³⁹ Podle něj bychom se tak měli oprostít od takového smýšlení, které nás nutí spojovat pojmy politika a sport. Brundage tímto tvrzením vystoupil proti bojkotu amerického týmu, v jehož čele stál tehdejší člen MOV Ernest L. Jahncke a právník a prezident AAU (Amateur Athletic Union⁴⁰) Jeremiah T. Mahoney, kteří nesouhlasili s účastí USA. Jahncke byl za své tvrdé názory proti účasti na Hrách vyloučen z MOV

---

³⁵ KEßLER, Mario (2011). „Berlin 1936 – nur Spiele der Nazis? Olympia zwischen Sport und Politik“. *Jahrbuch für Forschungen zur Geschichte der Arbeiterbewegung*. II.

³⁶ KÖSSL, Jiří; KRÁTKÝ, František; MAREK, Jaroslav. *Dějiny tělesné výchovy II*. Praha: Olympia, 1986. Kapitola Růst sportovního a olympijského hnutí, s. 110.

³⁷ Česky „Lidový pozorovatel“.

³⁸ KEßLER, Mario (2011). „Berlin 1936 – nur Spiele der Nazis? Olympia zwischen Sport und Politik“. *Jahrbuch für Forschungen zur Geschichte der Arbeiterbewegung*. II.

³⁹ TAYLOR, Paul. *Jews and the Olympic Games: the clash between sport and politics: with a complete review of Jewish Olympic medalists*. Sussex Academic Press 2004. ISBN 1-903900-88-3. Retrieved 2 November 2011.

⁴⁰ Česky „Amatérská sportovní unie.“

a Mahoney dočasně rezignoval ze svého postu prezidenta AAU, ke kterému se opět vrátil v roce 1936.⁴¹

K nelibosti Hitlera díky berlínské olympiádě vznikl jeden z nejznámějších okamžiků olympijských dějin, neboť přímo před jeho zraky zvítězil hned čtyřikrát černošský atlet Jesse Owens, a to v běhu na 100 a 200 m, ve štafetě na 4×100 m a ve skoku dalekém. Uštědřil tak nacistické propagandě tvrdou ránu, která byla v rozporu s árijskou nadřazeností ostatním rasám. Hitler byl tak nucen přihlížet, jak Owens po štafetě přebírá svou již čtvrtou medaili na stupních vítězů se svými americkými spoluzávodníky, mezi nimiž byl další černošský běžec Ralph Metcalfe. Německo se muselo spokojit z bronzové medaile z téhož závodu.

Dalšími sportovními událostmi, které stejně jako berlínská olympiáda v roce 1916 neproběhly kvůli válce, byly např. zimní olympijské hry 1940⁴² a 1944, stejně tak i letní olympijské hry ve stejných letech, kdy probíhala 2. světová válka.

4.2.1.2 Mnichovský masakr

Jedním z nejtemnějších momentů v historii moderního sportu jsou XX. letní olympijské hry, jež se pořádaly v Mnichově v roce 1972. V pamětech znalců světového sportu se událost navždy sepjala s takzvaným Mnichovským masakrem. Ten proběhl dne 5. září, kdy se do olympijské vesnice dostali členové palestinské organizace zvané *Černé září* a na místě zabili 2 členy izraelského olympijského týmu, přičemž dalších devět unesli.⁴³ Zajatci byli uneseni během druhého týdne her. Západoněmecký olympijský výbor doufal, že odstraní obraz Německa na této tradiční události, jež vytvořila nechvalně známá olympiáda v Berlíně v roce 1936. Bezpečnostní personál v Mnichově, známý jako *Olys*, byl nenápadný, ale připravený se vypořádat především s paděláním vstupenek a opílymi účastníky akce. V dokumentární filmu *Jednoho dne v září* se tvrdí, že bezpečnostní

---

⁴¹ CAMERON, Stuart (December 7, 1936). „Jeremiah T. Mahoney Is Named to Succeed Brundage as A.A.U. Head.“ *The Lexington Herald*. United Press. p. 7.

⁴² Zatímco neuskutečněné Letní olympijské hry v letech 1940 a 1944 mají svá pořadová čísla, Zimní olympijské hry pokračují v pořadí až od roku 1948.

⁴³ SANCHEZ, Juan. *Terrorism & Its Effects*, 2007. Global Media. s. 144. ISBN 978-81-89940-93-5. Retrieved 16 December 2012.

opatření v olympijské vesnici nebyla pro hry vhodná a sportovci mohli přicházet a odcházet podle své libosti. Nejen sportovci mohli obejít bezpečnost a dostat se do pokojů jiných zemí tím, že překonali oplocení, které obklopovalo vesnici.

Nepřítomnost ozbrojeného personálu znepokojovala vedoucího izraelské delegace Shmuela Lalkina již před příjezdem jeho týmu do Mnichova. Lalkin v pozdějších rozhovorech s novináři Serge Groussardem a Aaronem J. Kleinem uvedl, že vyjádřil obavy příslušným úřadům ohledně ubytování jeho týmu. Tým byl umístěn v relativně izolované části olympijské vesnice, v přízemí malé budovy poblíž brány, což Lalkina znepokojovalo z hlediska zranitelnosti jeho týmu vůči možnému útoku zvenčí. Západoněmecké úřady prý Lalkinovi zaručily, že pro izraelský tým budou poskytnuty dodatečná bezpečnostní opatření, ale Lalkin pochyboval, že by byla přijata nějaká další opatření.⁴⁴

Útočníci v půl páté ráno překonali oplocení vesnice a s pomocí ukradených klíčů vnikli do apartmánů obývaných izraelským reprezentačním týmem. Jejich orientace v prostoru nebyla náhodná, neboť někteří z útočníků se podíleli na výstavbě vesnice – útok byl dlouhodobě plánován.

Krátce po únosu devíti izraelských zajatců požadovali Palestinci vypuštění 234 palestinských vězňů v Izraeli a spolu s nimi i zakladatele Frakce Rudé armády, kteří byli vězněni v Západním Německu.⁴⁵ Izrael ihned a rozhodně reagoval tím, že odmítl jakékoli jednání. Oficiální politika Izraele v té době byla taková, že odmítal jednat s teroristy v jakékoli situaci, jelikož vláda Izraele věřila, že by to mohlo vést k dalším útokům v budoucnosti.

Tato událost představovala pro Němce extrémně obtížnou politickou situaci, protože rukojmí byli židovského původu. Němci nabídli Palestincům neomezenou sumu peněz za propuštění sportovců, stejně jako náhradu vysoce postavenými Němci. Nicméně únosci obě nabídky odmítli.

---

⁴⁴ WOLFF, Alexander; YAEGGER, Don (26 August 2002), „When the Terror Began“, *Sports Illustrated*, vol. 97, no. 8, pp. 58–72.

⁴⁵ REEVE, Simon (22 January 2006). „Olympics Massacre: Munich – The real story“. *The Independent*.

Během dne probíhalo zdlouhavé vyjednávání, při němž Němci nebyli schopni propustit Palestince z německého vězení, ale dařilo se oddalovat smrtelná ultimáta, kterým vedoucí útočníků neustále vyhrožoval. Konečným plánem byla nabídka Palestincům opustit území Německa i s rukojmími pomocí letadla, které na ně mělo čekat na letišti Fürstenfeldbruck a dopravit je do Káhiry. Na letišti se měli únosci dostat pomocí vrtulníků. V průběhu celého vyjednávání se německá policie snažila o eliminaci únosců, leč marně. Celá operace skončila na zmíněném letišti, kde po přestřelce policie a Palestinců zemřeli všichni rukojmí a část únosců. Zajímavé je, že olympijské soutěže probíhaly až do odpoledních hodin téhož dne, dokud pořadatelé na nátlak veřejnosti událost nepřerušili.

Navzdory otřesnému ozbrojenému konfliktu rozhodl tehdejší prezident Mezinárodního olympijského výboru Avery Brundage, že „Hry musí pokračovat“⁴⁶, a tak po 34hodinovém přerušení událost probíhala dál. Brundage chtěl tak dát najevo, že jeden incident nesmí narušit myšlenku olympismu, která by měla být oddělena od politických kontroverzí a konfliktů. Pro Brundageho bylo prioritou udržet olympijské hry jako symbol mezinárodní solidarity a sportovního ducha, i když to mělo za následek kontroverzní rozhodnutí, za které byl později silně kritizován a označován jako necitlivý vůči památce zemřelých a jejich pozůstalým.

4.2.2 Bojkoty

Mezi nejznámější bojkotované události patří Letní olympijské hry v roce 1980 v Moskvě a 1984 v Los Angeles. Byly ovlivněny geopolitickým napětím a rivalitou mezi Východem a Západem během studené války.

4.2.2.1 Moskevská olympiáda

Roku 1979 vtrhly země Varšavské smlouvy vedené Sovětským svazem do Afghánistánu, což vyvolalo odsouzení ze strany mnoha západních zemí.

Západní vlády poprvé uvažovaly o myšlence bojkotovat letní olympijské hry v Moskvě v roce 1980 jako reakci na situaci v Afghánistánu na schůzce zástupců NATO dne

---

⁴⁶ GUTTMANN, Allen. *The Games Must Go On.: Avery Brundage and the Olympic Movement*. New York: Columbia University Press, 1984.

20. prosince 1979. Myšlenka nebyla zcela nová, neboť v polovině 70. let se návrhy na bojkot olympiády šířily mezi aktivisty a skupinami na ochranu lidských práv jako sankce za porušení lidských práv Sovětským svazem.⁴⁷ Tehdy ale jen velmi málo členských vlád projevilo zájem o tento návrh. Myšlenka nicméně nabyla na popularitě na začátku ledna 1980, kdy sovětský jaderný vědec a disident Andrej Sacharov vyzval k bojkotu. Dne 14. ledna 1980 se administrativa Jimmyho Cartera (tehdejšího prezidenta USA) připojila k Sacharovově výzvě a stanovila termín, do kterého se Sovětský svaz musí stáhnout z Afghánistánu, nebo se setká s následky, včetně mezinárodního bojkotu her. Dne 26. ledna 1980 kanadský premiér Joe Clark oznámil, že Kanada, stejně jako USA, bude bojkotovat olympijské hry, pokud sovětské síly do 20. února 1980 neodjedou z Afghánistánu.⁴⁸ Carter také navrhl trvalý přesun olympijských her do Řecka, aby se eliminovala otázka politizace pořádání her, ale MOV tento návrh odmítl.⁴⁹

Po neuskutečněné změně situace v Afghánistánu tlačil Carter na své spojence, aby se připojili k jejich bojkotu.⁵⁰

Koncem ledna se Sovětský svaz připravoval čelit této hrozbě. Jak ukazují dokumenty Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu, kromě vlastních propagandistických snah spoléhal na MOV a jeho 89 členů, aby se chovali jako v minulosti (např. po invazích do Maďarska v roce 1956 a do Československa v roce 1968) a nepodlehli tlaku národních vlád. Poznamenal, že vláda a Národní olympijský výbor Francie již projevily ochotu se účastnit.⁵¹ Ve snaze zachránit Hry zařídil tehdejší prezident MOV Lord Killanin setkání s Jimmym Carterem a sovětským generálním tajemníkem Leonidem Brežněvem, aby prodiskutovali potenciální bojkot. Killanin trval na tom, aby se olympiáda konala bez jakýchkoliv změn, avšak Carter znovu potvrdil

---

⁴⁷ TULLI, Umberto. „Bringing Human Rights In: The Campaign Against the 1980 Moscow Olympic Games and the Origins of the Nexus Between Human Rights and the Olympic Games“. *The International Journal of the History of Sport*.

⁴⁸ „Historica Canada“. www.historicacanada.ca.

⁴⁹ TREADAWAY, Dan (August 5, 1996). „Carter stresses role of Olympics in promoting global harmony“. *Emory Report*.

⁵⁰ SMITH, Terence (January 20, 1980). „The President Said Nyet“. *The New York Times*.

⁵¹ „Secretariat: Planning a response to the hostile campaign against participation in the Moscow Olympics, 29 January 1980, St 195/3, *The Bukovsky Archives: Communism on Trial*.“

postoj americké vlády k bojkotu, pokud se nehodlá Sovětský svaz stáhnout z území Afghánistánu.⁵²

MOV protestoval, tvrdě, že „tlak ze strany USA a dalších zemí podporujících bojkot jsou nevhodným prostředkem k dosažení politického cíle a obětmi této akce budou atleti.“⁵³ Německý kancléř Helmut Schmidt uvedl, že americký postoj, že spojenci „by se měli jednoduše podvolit,“⁵⁴ je nepřijatelný, ačkoli Západní Německo se nakonec k bojkotu přidalo.⁵⁵

Na konferenci Bilderberg v dubnu 1980 byla několikrát probírána otázka dopadů bojkotu. Byla vyřčena myšlenka, že svět by jej vnímal spíše jako sentimentální protest než strategický čin. Zástupce z Afriky na konferenci vyslovil odlišný názor: bez ohledu na to, zda existuje další podpora mimo USA, věřil, že bojkot by byl účinným symbolickým protestem a byl by viditelný dramaticky i pro ty uvnitř Sovětského svazu. Někteří sovětští disidenti vyjádřili názor, že bojkot by byl silným signálem pro Sovětský svaz, který porušoval olympijská pravidla (používání státem sponzorovaného dopingu a profesionálních sportovců, i když pravidla tehdy povolovala pouze amatéry) za účelem dosažení svých politických cílů.⁵⁶

Následoval tak bojkot Her USA, Japonskem, Kanadou, západním Německem, Čínou a dalšími (celkově se Her nezúčastnilo 67 pozvaných zemí). Země jako Velká Británie, Francie či Austrálie bojkot podpořily, avšak zdali se jejich sportovci zúčastní soutěže, nechali na nich samotných. Mnohé bojkotující země se místo Her zúčastnilo např. Liberty Bell Classic ve Filadelfii, jinak zvaných také Olympic Boycott Games, neboli Olympijské bojkotové hry. Jednalo se o atletickou událost, na níž byli zváni atleti z bojkotujících zemí. Tehdejší Mezinárodní amatérská atletická federace (dále IAAF) zakázala

---

⁵² *Secretary of State Memorandum to All Diplomatic and Consular Posts Immediate*, „Olympics: Mid-May Update“, 16 May 1980, US Department of State, FOIA

⁵³ *American Embassy Memorandum to Secretary of State and White House*, „Olympics: IOC Message to Mr. Cutler“, April 27, 1980, US Department of State, FOIA

⁵⁴ SARANTAKES, Nicholas Evan (2011). *Dropping the Torch: Jimmy Carter, the Olympic Boycott, and the Cold War*. Cambridge University Press. s. 121. ISBN 978-0-521-19477-8.

⁵⁵ VINOCUR, John (May 16, 1980). „West Germans to Boycott Games“ (PDF). *The New York Times*. Vol. 129, no. 44585.

⁵⁶ VINOKUR, Boris (April 15, 1980). „How the Russians break the Olympic rules“. *The Christian Science Monitor*.

jakékoli oficiální atletické mítinky, které by probíhaly v době olympijských her v Moskvě, a tak Liberty Bell Classic proběhl tři dny před olympiádou, trváje dva dny. Vítězné výkony mužských 110 metrů překážek a 400 metrů překážek byly lepší než ty v Moskvě.

4.2.2.2 Losangeleská olympiáda

Reakcí Východu na Hry v Moskvě byl bojkot mířený na Hry v Los Angeles v roce 1984. Čtrnáct zemí Východního bloku se rozhodlo nezúčastnit se této akce, přičemž Albánie, Írán Libye či Etiopie se k nim přidaly – Írán se již dříve rozhodl bojkotovat olympijské hry kvůli „americkému vměšování na Středním východě, podpoře režimu v Jeruzalémě a zločinům Spojených států v Latinské Americe, zejména v Salvadoru.“⁵⁷ Spolu s Albánií byl Írán jedinou zemí, která chyběla jak na olympiádě v Moskvě v roce 1980, tak i na olympiádě v Los Angeles v roce 1984. Libye také bojkotovala olympiádu poté, co libyjským novinářům byl v červenci odepřen vstup do Spojených států, čemuž předcházela libyjský zákaz na dovoz do Libye ze Spojených států v roce 1983 a opětovné zákazy cestování do Libye držiteli amerických pasů.⁵⁸ Libye a Etiopie byly jedinámi zeměmi, které se rozhodly bojkotovat jak olympiádu v Montrealu v roce 1976, tak i hry v Los Angeles v roce 1984.

Sovětský svaz pod vedením generálního tajemníka Konstantina Černěnka ohlásil 8. května 1984 svůj záměr bojkotovat Hry.⁵⁹ Jako důvod uvedl obavy o bezpečnost a růst šovinistické a antisovětské nálady v USA. Americký úředník poznamenal, že Spojené státy nevěnovaly pozornost náznakům Sovětského svazu v předcházejících týdnech a byly „naprosto zaskočeny“, když přišlo oficiální oznámení.⁶⁰

---

⁵⁷ „Iran Announces Boycott of the 1984 Olympics“. *The New York Times*. Vol. 132, no. 45758. August 2, 1983.

⁵⁸ RONEN, Yehudit (1986). „Libya (Al-Jamhāhīriyaa al-'Arabiyya al-Lībiyya ash-Sha'biyya al-Ishtirākīyya)“. *Middle East Contemporary Survey, 1983-1984*. Vol. 8. The Moshe Dayan Center. p. 595. ISBN 978-965-224-006-4.

⁵⁹ BURNS, John F. (May 9, 1984). „Moscow Will Keep Its Team From Los Angeles Olympics“. *The New York Times*. Vol. 133, no. 46039.

⁶⁰ East Germany withdraws from Summer Games. *The Evening Independent* – May 10, 1984.

4.2.2.3 Apartheid v JAR

Nejdelší sportovní bojkot v historii byl proti účasti týmů Jihoafrické republiky ve většině mezinárodních soutěžích, jenž trval téměř tři desetiletí – od 60. let až do závěru 80. let 20. století. Vlivem jihoafrického *apartheidu*, jenž byl oficiální státní politikou v letech 1948–1994, bylo JAR zakázáno startovat např. na olympijských hrách v letech 1964–1988. Po právní stránce je důvod tohoto zákazu evidentní: jedním ze základních principů olympismu podle Olympijské charty je absence jakékoli formy diskriminace.⁶¹

JAR nebylo umožněno soutěžit ani v atletických soutěžích pod hlavičkou IAAF roku 1976 až do závěru *apartheidu*. Zajímavostí je, že IAAF neuznala jako světový rekord do té doby nejrychleji zaběhnutý závod na 5 km v podání Zoly Buddové, jež onoho výkonu dosáhla na území Jihoafrické republiky.⁶² Můžeme tak zde vidět přímý politický zásah i do nevyvratitelného světového rekordu, jehož zrušení je založeno pouze na lokalitě, ve které sportovní akce probíhala.

4.2.3 Státem podporovaný doping

Státem podporovaný doping byl rozšířeným fenoménem ve sportovních programech Německé demokratické republiky, Sovětského svazu a možná i v Číně. Tyto země používaly doping jako prostředek k dosažení sportovní dominance na mezinárodní úrovni a ke zviditelnění své politické moci a prestiže.

4.2.3.1 NDR

V Německé demokratické republice, zejména v 70. a 80. letech 20. století, prováděla vláda rozsáhlý státem podporovaný dopingový program, jenž byl známý pod krycím názvem „*State Plan 14.25*“.⁶³ Tento program zahrnoval systematické podávání anabolických steroidů a dalších výkonnostních látek sportovcům, zejména ženám, aby do-

---

⁶¹ Mezinárodní olympijský výbor. *Olympijská charta*. Chateau de Vidy, 2020. Dostupné také online: https://www.olympijskytym.cz/files/docs/O%20%C4%8COV/Olympijska%CC%81%20charta_17-7-2020.pdf.

⁶² BALE, John (2004). *Running Cultures: Racing in Time and Space*. Routledge. s. 141. ISBN 0-7146-5535-X.

⁶³ DENNIS, Mike (2012). „*Securing the Sports 'Miracle': The Stasi and East German Elite Sport*“. *The International Journal of the History of Sport*. 29:18: 2561.

sáhli vynikajících výsledků v mezinárodních soutěžích. Důsledkem tohoto dopingového programu bylo dlouhodobé poškození zdraví sportovců, včetně vážných vedlejších účinků, jako je neplodnost, rakovina a srdeční problémy.⁶⁴

Po postavení Berlínské zdi chtěla východoněmecká vláda získat mezinárodní uznání. Vysoká úroveň sportu byla považována za možný nástroj k dosažení tohoto cíle. Manfred Ewald, který se stal ministrem sportu v roce 1961, inicioval systém státem podporovaného dopingů.⁶⁵ První a hlavní sportovní reformou přijatou vládou bylo v roce 1969 rozhodnutí o vysokém výkonu zvané *Leistungssportbeschluss*. Cílem reformy bylo rozdělení disciplín do dvou hlavních kategorií, Sport 1 a Sport 2.⁶⁶ Disciplíny označené jako Sport 1 byly podporovány a rozvíjeny státem, protože takové sporty, jako bylo plavání, veslování či atletika, měly potenciál na olympijskou slávu. Na druhou stranu disciplíny označené jako Sport 2 nepřinášely státu zvláštní přínos. Sporty jako např. karate nebyly schopny NDR nabídnout výjimečné olympijské ovace, a mnoho z nich trpělo vlivem směrnice, jejichž vlivem byly zdroje přesunuty na financování disciplín Sport 1.⁶⁷

NDR usilovala o identifikaci talentovaných sportovců. Většina dětí soutěžila v mládežnických sportovních centrech a byla sledována vládou; nejlepší naděje byly vybrány pro intenzivní olympijské projekty. Od těchto dětí se očekávalo, že přinesou četná vítězství, a stát byl ochoten použít jakékoli prostředky, které měl k dispozici, aby takové výsledky zajistil. Pokroky v medicíně a vědě vedly k rozšířenému užívání steroidů, amfetaminů, lidských růstových hormonů a stimulace produkce krve za oponou v tréninkových centrech pro profesionální sportovce. *Sportvereinigung Dynamo* (Sportovní klub Dynamo) byl zvláště kritizován a označován jako centrum dopingů ve Východním Německu.

---

⁶⁴ „GDR athletes sue over steroid damage“. BBC News Europe. 13 March 2005. Retrieved 11 March 2008.

⁶⁵ DIMEO, P. HUNT, T. HORBURY, R. (2011), „The individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German 'Doping System'“. *Sport in History*, Texas, University of Texas, s.227.

⁶⁶ DENNIS, M. GRIX, J. (2010) „Beside the Iron Curtain: Football as a Cite of Contestation in the East German Sports 'Miracle'“. *Sports in History*, United Kingdom, University of Wolverhampton. p.454

⁶⁷ Tamtéž, s. 455.

Počátkem 70. let započalo formální zavedení systému dopingů. I když různé výkonostně podporující látky byly dostupné v roce 1966 pro mužské sportovce a v roce 1968 pro ženy,⁶⁸ formalizace nastala po pozoruhodném výkonu Východního Německa na letních olympijských hrách v roce 1972, kde se NDR umístila na třetím místě v žebříčku medailí. Díky posílenému programu dopingů byla NDR schopna tvrdit, že země s pouhými 17–18 miliony obyvatel dokázala porazit světové mocnosti díky talentu a tvrdé práci.⁶⁹

Po roce 1972 MOV zlepšil technologie odhalování dopingů. V důsledku toho v roce 1974 NDR vytvořila skupinu *unterstützende Mittel*, také známou jako „uM skupina“. Pracující s nejnovějšími technologickými možnostmi měla uM za cíl zlepšit účinky dopingů a zabránit jeho odhalení. Anabolické látky se staly běžně dostupnými a východoněmečtí sportovci je začali často užívat. Mezi těmito látkami převládaly anabolicko-androgenní steroidy, jako je oral turinabol, který byl vyráběn státním farmaceutickým podnikem Jenapharm. V dalších letech se země dokázala prosadit v různých disciplínách a východoněmečtí sportovci stanovili několik rekordů. V osmdesátých letech se kolem sportovců postupně začala šířit atmosféra podezření. MOV, který začal mít pochybnosti o jejich výkonech, na jejichž základě posílil kontroly dopingů s rostoucím podezřením. Nicméně jeho vyšetřování bylo vážně omezeno nedostatkem nástrojů a odborných znalostí.

Východoněmecký systém dopingů skončil v 90. letech, čemuž předcházela pád Berlínské zdi v roce 1989. Mnozí sportovci a jednotlivci z řad veřejnosti přišli s informacemi ohledně systému dopingů a byla uskutečněna řada procesů s hlavními osobnostmi zapojenými do tohoto systému. K procesům bylo pozváno přibližně 1 000 lidí a 300 z nich poskytlo svědectví.⁷⁰

---

⁶⁸ DIMEO, P. HUNT, T. HORBURY, R. (2011), „*The individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German 'Doping System'*“ *Sport in History*, Texas, University of Texas, s.229.

⁶⁹ Tamtéž, s. 220.

⁷⁰ Tamtéž, s. 235.

Odhaduje se, že státem inspirovaný dopingový program v NDR ovlivnil až 10 000 sportovců. Ženské sportovkyně, včetně adolescentek, zažívaly virilizační příznaky a pravděpodobně až 1 000 sportovců trpělo vážnými a trvalými fyzickými a psychickými problémy.⁷¹ Jedním z těchto sportovců byla bývalá plavkyně Rica Reinisch, trojnásobná olympijská šampionka a držitelka světového rekordu na Letních olympijských hrách v Moskvě v roce 1980, která následně trpěla opakovanými potraty a cystami na vaječnicích.

Doping se často prováděl bez vědomí sportovců, a to i v nízkém věku (např. v 10 letech). Ohledně tohoto tématu se vedou živé debaty, přičemž uznávané osobnosti jako např. Werner Franke argumentují, že doping může být považován za volbu sportovců. Otázky zůstávají ohledně toho, do jaké míry tyto látky byly jediným důvodem zdravotních problémů, které nastaly; někteří sportovci mohli mít dědičné stavy. Nicméně mnoho známých potenciálních vedlejších účinků z užívání steroidů zahrnuje zvýšené riziko kardiovaskulárních onemocnění, problémy s játry, násilné změny nálad, extrémní mužské účinky u žen a jasnou souvislost s určitými formami rakoviny.⁷²

4.2.3.2 Sovětský svaz

Sovětský svaz měl rozsáhlý dopingový program, který byl organizován a financován státními institucemi. Během studené války se Sovětský svaz snažil demonstrovat svou sílu a prestiž na mezinárodní scéně prostřednictvím sportu. Stát podporoval doping zejména v oblastech atletiky, cyklistiky a vzpírání, aby dosáhl sportovní dominance a zviditelnění svého politického systému. Příkladem můžou být Hry v Moskvě v roce 1980, kde podle britského novináře Andrewa Jenningse uvedl tehdejší plukovník KGB, že důstojníci agentury se vydávali za příslušníky antidopingového orgánu Mezinárodního olympijského výboru, aby podkopali dopingové testy, a tudíž sovětské sportovci byli „zachráněni tímto obrovským úsilím“.⁷³ Navzdory faktu, že tehdy nebyli žádní

---

⁷¹ Sport Under Communism: „*Behind the East German 'Miracle'*“, s.84.

⁷² GERRARD, David (2012). „*Playing foreign policy games: States, drugs and other Olympian vices*“. *Sport in Society*.

⁷³ HUNT, Thomas M. (2011). *Drug Games: The International Olympic Committee and the Politics of Doping*. University of Texas Press. p. 66. ISBN 978-0292739574.

sportovci přichyceni při dopování, se později ukázalo užívání látek jako testosteron, které v té době nemohly být detekovány.⁷⁴

4.2.3.3 Čínská Lidová republika

Čína se snažila prezentovat jako silná sportovní mocnost a investovala do sportovní infrastruktury a tréninkových programů. Nicméně podle bývalé lékařky národního týmu Yinxian Xue, která plnila tuto funkci po dobu 36 let, v Číně fungoval program státem podporovaného dopingu. V 70. a 80. letech byly údajně podávány zakázané látky více než 10 tisícům sportovců. MOV výbor však tato obvinění nebyl schopný prokázat.⁷⁵

4.3 Politika a sport v současnosti

Dnes se politika a sport navzájem silně ovlivňují, a to hned v několika případech. S rozvojem globalizace se politický vliv ve sportu stále více šíří napříč hranicemi. Mezinárodní sportovní organizace jako jsou FIFA či MOV čelí tlaku různých politických zájmů a musí se snažit udržet neutralitu a integritu ve svých rozhodnutích. Právě díky globalizaci je aktuální dění politiky a sportu ve srovnání s minulostí mnohem více propojené a transparentní. Korupce však nejspíš z tohoto světa nikdy nevymizí, a proto zainteresované strany vždy hledají způsob, jak docílit svých cílů. Metody, díky nimž je možné dopovat i pod hledáčkem antidopingových agentur, jsou čím dál propracovanější a vycytralejší, a je těžké s nimi držet krok. Látek podporujících výkon přibývá a Světová antidopingová agentura každým rokem rozšiřuje seznam zakázaných látek, a to ze dvou důvodů: zachování fair play a ochrana zdraví sportovců. Dlouhodobé důsledky užívání těchto látek totiž poznáváme až v dnešní době, kdy s nimi máme více zkušeností oproti minulému století, v němž se experimentovalo jak se substancemi, tak s odezvou lidského těla na ony substance.

---

⁷⁴ ALEKSANDROV, Alexei; Aleksandrov, Grebeniuk; Runets, Volodymyr (22 July 2020). „*The 1980 Olympics Are The 'Cleanest' In History. Athletes Recall How Moscow Cheated The System*“. *Radio Free Europe/Radio Liberty*.

⁷⁵ „Systematic doping of Chinese athletes in Olympic Games revealed by former doctor | DW | 21.10.2017“. *Deutsche Welle*.

4.3.1 Mistrovství světa ve fotbale v Kataru

Jednou z nedávných světových událostí bylo mistrovství světa ve fotbale v Kataru, jež se z důvodu vysokých teplot této lokality konalo mezi listopadem a prosincem roku 2022. Mimo výjimečnou dobu konání šampionátu se zároveň jednalo o první arabskou zemi, jež se ujala pořádání akce.

Katarské mistrovství světa je spojováno s mnohými kontroverzními záležitostmi, které novináři odkryli už v době zvolení této země jakožto pořadatele. Prvním otazníkem bylo zvolení této země, k čemuž se vyjádřil např. sportovní komentátor Jaromír Bosák v rozhovoru s Českou televizí.⁷⁶ Podle Bosáka je mimo mnohé etické problémy nemyslitelné, aby tak významnou akci pořádala naprosto „nefotbalová země“, která v tehdejší žebříčku Mezinárodní federace fotbalových asociací (dále FIFA) byla na 113. místě⁷⁷ a do té doby se nikdy nekvalifikovala na mistrovství světa. Bosák dále podotkl, že pořádání této tradiční události nemusí vyžadovat tak vysoká finanční kritéria a je možné akci pořádat mnohem skromnější formou – toto mistrovství totiž bylo vůbec nejdražším fotbalovým mistrovstvím v historii, čítajícím zhruba 220 bilionů amerických dolarů.⁷⁸ Bosák tak sám podotkl, že zvolení Kataru bylo nejen politickým manévrem, ale i věcí byznysu. Sepp Blatter, jenž byl při zvolení Kataru prezidentem FIFA, později přiznal, že volba Kataru byla chyba⁷⁹, neboť teploty, kterých se dosahuje na území Kataru, nejsou vhodné pro takovou událost.

Dalším výrazným momentem doprovázejícím přípravu šampionátu byly pracovní podmínky dělníků pracujících na stavbě stadionů. Podle deníku *The Guardian* při stavbě zemřelo přes 6 500 migračních dělníků z Indie, Pakistánu, Nepálu, Bangladéše

---

⁷⁶ Katar: Kontroverze kolem fotbalového šampionátu 2022. Online. 2022. Dostupné z: <https://edu.ceska-televize.cz/video/14038-katar-kontroverze-kolem-fotbaloveho-sampionatu-2022>.

⁷⁷ The FIFA/Coca-Cola World Ranking - Ranking Table. *FIFA.com* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné v archivu: <https://web.archive.org/web/20180630133149/https://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/rank=196/index.html>

⁷⁸ CRAIG, Matt (19 November 2022). „*The Money Behind The Most Expensive World Cup in History: Qatar 2022 By The Numbers*“. *Forbes*.

⁷⁹ Sepp Blatter: awarding 2022 World Cup to Qatar was a mistake. *the Guardian* [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/football/2014/may/16/sepp-blatter-qatar-2022-world-cup-mistake>

a Srí Lanky v období mezi lety 2010-2020.⁸⁰ Opravdový počet zemřelých je však pravděpodobně vyšší.

Neméně výraznou roli hrál i přístup Kataru k LGBT komunitě, neboť v zemi se zhruba 93 % muslimských obyvatel⁸¹ je zakázána jakákoli forma homosexuálního jednání. Původně FIFA v roce 2020 chtěla povolit duhové vlajky či trička na podporu LGBT, ale v roce 2022 ve snaze zabránit možným nepokojům tyto prostředky podpory zakázala.⁸² Kapitáni sedmi reprezentací z Anglie, Belgie, Dánska, Německa, Nizozemska, Švýcarska a Walesu měli v plánu nastoupit s duhovými páskami *OneLove*, ale pod hrozbou žlutých karet jim FIFA povolila pouze neduhové pásy s nápisem *No Discrimination* – Ne diskriminaci.⁸³

4.3.2 Ruská federace a doping

Nejvýraznějším tématem současnosti ve světě sportu je pravděpodobně účast Ruské federace na světových akcích v posledních letech. V roce 2014 odvysílala německá veřejnoprávní televize ARD dokument, v němž hovořila o systematickém dopingu v ruské atletice a úmyslném zakrývání pozitivních dopingových nálezů.⁸⁴ Následovalo tak vyšetřování Světové antidopingové agentury (dále WADA), ze kterého vyšla najevo pravdivost tvrzení německé ARD.

---

⁸⁰Revealed: 6,500 migrant workers have died in Qatar since World Cup awarded. Online. *The Guardian*. 2021, roč. 2021. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022>. [cit. 2024-04-08].

⁸¹*Katar*. Online. 2011. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Katar>. [cit. 2024-04-08].

⁸²Duhové vlajky nebudou v Kataru během šampionátu povolené, organizátoři se odvolávají na bezpečnost. *iROZHLAS* [online]. Český rozhlas [cit. 2024-30-03]. Dostupné online: https://www.irozhlas.cz/sport/fothal/lbqt-duhove-vlajky-ms-ve-fofbale-katar-zakaz_2204011844_mim

⁸³NOVÁK, Miloslav (min). První výhra Kataru, frustrovaná Evropa. Kapitánské pásy LGBT nepodpoří. *iDNES.cz* [online]. MAFRA, 2022-11-21 [cit. 2024-30-03]. Dostupné online: https://www.idnes.cz/fothal/ms-2022/duhova-paska-kapitan-harry-kane-anglie-iran-komunita-lgbt.A221121_110142_ms-fothal-2022_min

⁸⁴Ruští sportovci systematicky využívají doping, tvrdí ARD a L'Equipe Zdroj: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/atletika/rusti-sportovci-systematicky-vyuzivaji-doping-tvrdi-ard-a-l-equipe/5bdea56e0d663b6fe8dd2cf8>. Online. *Česká televize*. 2014, roč. 2014. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/atletika/rusti-sportovci-systematicky-vyuzivaji-doping-tvrdi-ard-a-l-equipe/5bdea56e0d663b6fe8dd2cf8>. [cit. 2024-04-08].

IAAF v následném roce pozastavila členství ruskému atletickému svazu, a proto bylo ruským atletům zakázáno zúčastnit se mezinárodních soutěží. V odpovědi na dokument ARD bylo nařízeno vyšetřování pod vedením bývalého prezidenta antidopingové agentury Dicka Pounda, jehož závěr byl publikován 9. listopadu 2015⁸⁵. Zpráva o 335 stranách, označená jako „zničující“ The Guardianem⁸⁶, odhalila rozsáhlé užívání dopingu a pokrytectví ze strany ruských úřadů. Federální služba bezpečnosti (FSB) pravidelně navštěvovala a vyslýchala personál laboratoří a některé z nich instruovala, aby nekomentovali vyšetřování WADA. Dva pracovníci uvedli, že mají podezření na odposlechy v kancelářích a na telefonech⁸⁷. Zpráva doporučila prohlásit Ruskou atletickou federaci (dále ARAF) za neplnící normy Světového antidopingového kodexu a MOV by neměl akceptovat žádné závodníky z ARAF na letních olympijských hrách v roce 2016, dokud nedojde k plnému dodržování.

Den poté bylo Moskevské antidopingové centrum pozastaveno, což zamezilo fungování laboratoří v jakýchkoli antidopingových aktivitách spojených s WADA, včetně analýz moči a krevních vzorků.⁸⁸ Dne 13. listopadu hlasovala rada IAAF s výraznou většinou pro zákaz účasti Ruska na světových atletických soutěžích. Mezi další tresty patřil zákaz pořádání některých mezinárodních atletických událostí a předání případů dopingových provinění do rukou Sportovního arbitrážního soudu. ARAF akceptovalo neomezené pozastavení IAAF a nepožádalo o slyšení. Snahy o opětovné nabídnutí plného členství v IAAF tak měly být monitorovány týmem této organizace. Dne 18. listopadu 2015 byla pozastavena i Ruská antidopingová agentura (dále RUSADA), což znamenalo, že Rusko nemělo funkční národní antidopingovou organizaci pro žádný sport.

Dva bývalí ředitelé RUSADA, Vyacheslav Sinev a Nikita Kamaev, zemřeli v únoru v roce 2016.⁸⁹ Podle Sunday Times plánoval Kamaev krátce před svou smrtí publikovat knihu

---

⁸⁵ "Independent Commission – Report 1". World Anti-Doping Agency.

⁸⁶ GIBSON, Owen (9 November 2015). „Russia accused of 'state-sponsored doping' as Wada calls for athletics ban“. *The Guardian*.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ „WADA suspends Moscow anti-doping laboratory“. *Deutsche Welle*. 10 November 2015.

⁸⁹ ELLINGWORTH, James (21 February 2016). „Nikita Kamaev, leading Russian anti-doping official, was planning on writing a book before sudden death“. *CBC News*. Associated Press

o historii dopingu v Rusku od roku 1987.⁹⁰ Grigorij Rodčenkov, ředitel významné laboratoře, který byl označen WADA jako hlavní postava ruského dopingu, byl propuštěn a utekl do Spojených států, kde poskytl informace pomocí filmaře Bryana Fogela, které byly později zaznamenány ve filmu *Ikarus*.

V březnu roku 2016 odvysílala německá televize ARD dokument s názvem „*Ruské červené sledy*“, ve kterém tvrdila, že sportovci byli obeznámeni s plány na testování a nabízeny zakázané látky osobami z RUSADA a ARAF.⁹¹ Podle zprávy z *New York Times* Grigorij Rodčenkov uvedl, že odborníci na doping spolupracovali s ruskou zpravodajskou službou na státě podporovaném dopingu, při němž byly vzorky moči vyměňovány skrze díru ve zdi laboratoře. Bezpečnostně upravené lahvičky byly otevírány v nedaleké budově a vzorky moči byly nahrazeny močí sportovců odebranou měsíce předem. Rodčenkov tvrdil, že do tohoto procesu bylo zapojeno minimálně patnáct medailistů ze zimních olympijských her 2014.⁹²

Dne 18. července roku 2016 kanadský právník Richard McLaren, jenž byl pověřen WADA, aby prozkoumal tvrzení Rodčenkova, zveřejnil zprávu, která pojednávala o rozsáhlém státě podporovaném dopingu v Rusku.⁹³ I přes omezený časový rámec (57 dní) vyšetřování odhalilo konkrétní důkazy, které vycházely z výslechnů svědků, prozkoumání tisíců dokumentů, analýz pevných disků, soudních analýz lahviček na sběr močových vzorků a laboratorních analýz vzorků jednotlivých soutěžících, přičemž další důkazy se objevovaly každý den. Zpráva dospěla k závěru, že ruské Ministerstvo sportu, Centrum přípravy sportovních národních týmů Ruska, Federální služba bezpečnosti (FSB) a laboratoř akreditovaná WADA v Moskvě jednaly na ochranu dopovaných ruských soutěžících prostřednictvím „státě řízeného záložního systému“ s použitím „metody zmizelých pozitivních testů“ (DPM) po neuspokojivém počtu medailí

---

⁹⁰ „*Late Russian anti-doping agency boss was set to expose true story: report*“. Reuters. 21 February 2016.

⁹¹ „*WADA dismayed by latest doping allegations in Russian athletics*“. WADA. 7 March 2016.

⁹² RUIZ, Rebecca R.; Schwirtz, Michael (12 May 2016). „*Russian Insider Says State-Run Doping Fueled Olympic Gold*“. *The New York Times*.

⁹³ RUIZ, Rebecca R. (18 July 2016). „*Russia May Face Olympics Ban as Doping Scheme Is Confirmed*“. *The New York Times*.

země během zimních olympijských her 2010 ve Vancouveru.⁹⁴ McLaren uvedl, že močové vzorky byly v Soči otevírány s cílem je vyměnit „bez jakýchkoli důkazů pro neškozené oko“.⁹⁵

Podle McLarenovy zprávy DPM fungoval alespoň od konce roku 2011 do srpna 2015. Byl použit na 643 pozitivních vzorcích, číslo, které autoři považují jen za minimální množství kvůli omezenému přístupu k ruským záznamům. Systém utajil pozitivní výsledky v mnoha různých sportech.⁹⁶

Na letních olympijských hrách v Riu de Janeiro v roce 2016 rozhodl MOV, že každé sportovní odvětví rozhodne podle příslušné organizace, zdali se budou moci ruští sportovci účastnit her. IAAF tak rozhodla, že Rusům start nepovolí, a proto startovaly pouze dálkařka Darya Klišinová (která dlouhodobě žije ve Spojených státech a splňuje veškeré antidopingové požadavky) a Julia Stěpanovová, která se podílela na odhalení státem podporovaného dopingu v Rusku.⁹⁷ Stejně tomu tak bylo i na zimních olympijských hrách v Pchjončchangu v roce 2018 či olympijských hrách v Tokiu v roce 2021. V minulosti prezident Ruska Vladimir Putin a další vládní činitelé prohlásili, že by bylo ponižující pro Rusko, kdyby jeho soutěžícím nebylo dovoleno soutěžit na olympiádě pod ruskou vlajkou.⁹⁸ Nicméně, jeho mluvčí Dmitry Peskov později odhalil, že před oznámením MOV nebyl diskutován žádný bojkot. Po zveřejnění rozhodnutí MOV oznámil Ramzan Kadyrov, hlava Čečenska, že žádnému čečenskému soutěžícímu nebude povoleno soutěžit pod neutrální vlajkou.⁹⁹ Dne 6. prosince 2017 Putin potvrdil, že ruská vláda nebránila žádnému ze svých soutěžících v účasti na Hrách 2018 jako jednotlivci, přestože byly vysloveny výzvy jiných významných ruských politiků k bojkotu.¹⁰⁰ Gennadij Zyuganov, vůdce Komunistické strany Ruské federace, předložil

---

⁹⁴ „Takeaways from McLaren report? Confusion, corruption, cynicism“. *ESPN.com*. 18 July 2016.

⁹⁵ „McLaren Independent Investigations Report into Sochi Allegations“. *WADA*. 18 July 2016.

⁹⁶ „McLaren Independent Investigations Report into Sochi Allegations“. *WADA*. 18 July 2016.

⁹⁷ *Olympijské hry budou bez ruských atletů, potvrdila sportovní arbitráž*. Online. *Idnes.cz*. 2016. Dostupné z: https://www.idnes.cz/oh/rio-2016/rusti-atleti-na-oh-v-riu-zavodit-nebudou.A160721_112452_olympiada-rio-2016_par. [cit. 2024-04-08].

⁹⁸ „Putin says US pressured IOC to ban Russia from Winter Games“. *Yahoo Sports*. Agence France-Presse. 19 October 2017.

⁹⁹ „Кадиров: ни один чеченский спортсмен не будет выступать под нейтральным флагом“. *Championat.com*

¹⁰⁰ „Жириновский предложил отказаться от участия в Олимпиаде-2018“. *Interfax.ru*.

návrh poslat fanoušky na Hry se sovětským Vítězným praporem.¹⁰¹ Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov komentoval, že USA „se bojí férové soutěže“¹⁰², potvrzujíc tak stanovisko Vladimira Putina, že USA využily svůj vliv uvnitř MOV k „organizaci dopingu“. Podle Komsomolské Pravdy, populárního ruského bulvárního deníku, se proti účasti na zimních olympijských hrách pod neutrální vlajkou vyslovilo 86 % ruské populace.¹⁰³ Mnoho Rusů věřilo, že MOV odplácí Rusku za jeho diskriminační zákon proti gayům, který v roce 2014 vyvolal znatelnou kontroverzi s MOV během zimních olympijských her, které se konaly v Soči.¹⁰⁴

V únoru roku 2022 zahájila Ruská federace invazi (Ruskem označená jako speciální vojenská operace) na Ukrajinu. Tato válka trvá dodnes (k 9.4.2024) a má silný vliv i na světový sport. Na nadcházející olympiádě v Paříži bude ruským sportovcům nejspíše umožněno soutěžit.¹⁰⁵ Rozhodl tak MOV, jehož prezident Thomas Bach v prohlášení uvedl: „Dějiny ukážou, kdo dělá pro mír více. Ten, kdo se snaží o otevřenost a komunikaci, nebo ten, kdo chce izolovat a rozdělovat.“¹⁰⁶ Nabízí se tak možnost, že by mohla být tato olympiáda v ohrožení a některé státy by událost mohly bojkotovat. Podle serveru Seznam Zprávy to však nehrozí – navzdory značné nelibosti ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského¹⁰⁷ či bývalého českého reprezentanta v hokeji Dominika Haška.¹⁰⁸

---

¹⁰¹ „Зюганов предложил отправить на Олимпиаду болельщиков со знаменем Победы“. *mk.ru*

¹⁰² „US fears honest competition in energy, arms industry and sports, Lavrov warns“. TASS. 15 January 2018

¹⁰³ „Опрос "КП": Стоит ли спортсменам из России ехать на Олимпиаду под нейтральным флагом“. *kp.ru*

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Ruští a běloruští sportovci mohou na OH do Paříže. Hrozí bojkot? Online. *Seznamzpravy.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-rusti-a-belorusti-sportovci-mohou-na-oh-do-parize-hrozi-bojkot-241371>. [cit. 2024-04-08].

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

5 Základní etická dilemata

Na základě dostupných informací, jež jsme nastřádali během výzkumu, si můžeme položit důležité otázky o propojení sportu a politiky. Je esenciálně důležité, abychom byli schopni rozlišit, kdy se jedná o politickou diskriminaci a kdy pouze o politický zásah; zde se též můžeme tázat, zdali je politický zásah do sportu sám o sobě správným úkolem, či jestli je tato myšlenka od počátku nedobrá.

5.1 Spojení a oddělení politiky a sportu

Se značnou opatrností se vstupuje do diskuse o tom, zda by měla politika patřit do sportu. Někteří tvrdí, že sport by měl zůstat oddělen od politických zájmů, aby se zachovala jeho čistota a neutrality. Argumentují tím, že sport by měl sloužit jako prostředek sjednocení a rozptýlení politických konfliktů, nikoli jako aréna pro vyjádření politických názorů nebo zájmů.

Jak jsme již zmínili v předešlých kapitolách, silným příznivcem myšlenky oddělení sportu a politiky byl mj. Avery Brundage, bývalý prezident MOV. Vychází tak z několika myšlenek Olympijské charty, v níž se píše třeba o zachování a podpoře politické neutrality sportu či o zákazu diskriminace sportovce na základě politických přesvědčení. Charta vychází z myšlenky olympismu, která usiluje o propagaci mezinárodního porozumění, solidarity, fair play a lidského pokroku prostřednictvím sportu. I když se olympismus obvykle spojuje s letními a zimními olympijskými hrami, jeho zásady by měly být všeobíejmá a platné pro všechny sporty.

Na druhé straně existuje opačný názor, že politika je nedílnou součástí společnosti a nemůže být oddělena od žádného aspektu lidského života, včetně sportu. Sportovní události a organizace mají často vliv na sociální, ekonomické a kulturní rozměry společnosti, a proto je nelogické oddělovat sport od politických otázek.

Novináři Ondřej Hradecký či Jindřich Šídlo zaujali negativní postoj k oddělení sportu od politiky, podle nichž je nemožné tyto dvě komponenty oddělit. Podle Hradeckého je v situaci, kdy ke sportovní události připouštíme totalitní stát, tak nehledě na náš pohled neutrality má lídr onoho státu mimořádnou šanci na propagaci svého režimu, čímž mu

umožňujeme do této akce vmísit onen politický rozměr.¹⁰⁹ Hradecký zároveň vyzývá ve svém článku *Politika do sportu patří a měli bychom se s tím smířit* zastánce oddělení oněch dvou subjektů, aby popsali, jak konkrétně je od sebe separovat. Uskutečnění takového procesu by bylo značně složité a v podstatě nerealistické. Šídlo ve své satirické glose „*Politika do sportu nepatří. My vám rozumíme!*“ představuje situaci, v níž by se setkali ve volejbalovém utkání sportovci z Ukrajiny a Ruské federace a při podání ruky by si řekli „co jsme si, to jsme si“ a šli pokojně hrát.¹¹⁰ Zároveň dodává stejnou myšlenku jako Hradecký, že povolování účasti tomuto státu by vedlo k propagaci ruského režimu prezidentem Vladimírem Putinem.¹¹¹

Je důležité, abychom rozlišovali mezi politizací sportu, což je zneužití sportu k prosazování politických agend a zájmů, a legitimním zapojením politiky ve sportu za účelem ochrany základních lidských práv, boje proti diskriminaci a podporu sociální spravedlnosti. Politika může hrát konstruktivní roli ve sportu, pokud je použita pro podporu univerzálních hodnot jako je fair play, rovnost příležitostí a respekt.

Celkově je třeba, abychom přistupovali k otázce, zda patří politika do sportu, s respektem ke kontextu a cílům konkrétní sportovní události nebo organizace. Je zapotřebí vyvážený a pečlivý přístup, ve kterém bereme v úvahu různé perspektivy a hledáme způsoby, jak politiku začlenit do sportu tak, aby sloužila k posílení jeho pozitivních aspektů a hodnot.

5.2 Politická diskriminace

Abychom byli schopni rozeznat rozdíl mezi nezaujatou politickou intervencí a nefalšovanou politickou diskriminací, je zapotřebí sledovat určité varovné signály v chování politických subjektů.

---

¹⁰⁹ Politika do sportu patří a měli bychom se s tím smířit. Online. *Seznam médium*. 2023. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/ondrej-hradecky-politika-do-sportu-patri-a-meli-bychom-se-s-tim-smirit-35632>. [cit. 2024-04-08].

¹¹⁰ „Politika do sportu nepatří.“ My vám rozumíme!. Online. *Seznamzpravy.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-stastne-pondeli-jindricha-sidla-7-sezona-politika-do-sportu-nepatri-my-vam-rozumime-228766>. [cit. 2024-04-08].

¹¹¹ Tamtéž.

Jedním z takových ukazatelů může být nátlak vlády nebo politických úřadů. Pokud je sportovní rozhodování ovlivňováno politickými orgány nebo vládou, může to vést k politické diskriminaci. To může zahrnovat například rozhodnutí o nominaci sportovců, přidělování finančních prostředků nebo organizaci sportovních událostí na základě politických preferencí. Jak jsme již zmínili v předchozí kapitole, jedním takovým případem byla berlínská olympiáda v roce 1936, kde původně neměli závodit Židé a černoši.

Dalším důležitým aspektem je omezení účasti na základě politických názorů. Když jsou sportovci, trenéři nebo jiní účastníci sportovních událostí diskriminováni nebo perzekuováni kvůli svým politickým názorům nebo přesvědčením, může to být známka politické diskriminace. Jako příklad můžeme uvést situaci, do níž se dostal Muhammad Ali v roce 1967: v době, kdy vřela Vietnamská válka, všemi známý americký boxer odmítl sloužit armádě na základě slov, dle nichž nemá žádný problém s Vietkongem a je vyslancem islámského náboženství.¹¹² Pravým důvodem odmítnutí narukovat byl však strach z tehdejšího lídra Islámského národa Elijaha Muhammada, jenž údajně Aliho využil pro své politické účely¹¹³. Následoval zákaz boxování na tři roky, pokuta deset tisíc amerických dolarů a pět let za mřížemi, avšak po soudním líčení u Nejvyššího soudu se Ali vyhnul pobytu ve vězení.¹¹⁴

Výjimkou nejsou ani nepřiměřené sankce nebo tresty. Pokud jsou sportovci, týmy nebo sportovní organizace podrobena nepřiměřeným sankcím nebo trestům ze strany politických orgánů nebo federací z politických důvodů, může to naznačovat politickou diskriminaci. V historii byl doping podporován státem např. v NDR, Sovětském svazu či Ruské federaci. Nejtvrdší omezení dopadlo však až na Ruskou federaci, je tedy zřejmé, že se v těchto případech hodnotí dvojnásobně.

Mezi varovnými signály nechybí ani propaganda a politická rétorika. Použití sportu jako prostředku pro politickou propagandu nebo prosazování politických agend může

---

¹¹² „On this day in history, April 28, 1967, Muhammad Ali refuses to serve military at height of Vietnam War.“ Online. Foxnews.com. 2023. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/lifestyle/this-day-history-april-28-1967-muhammad-ali-refuses-serve-military-vietnam-war>. [cit. 2024-04-08].

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

vést k politické diskriminaci vůči určitým jednotlivcům, skupinám nebo zemím. Z tohoto důvodu je v Olympijské chartě přímo určena pozice politických zástupců:

„Po celou dobu olympijských her včetně všech ceremoniálů nesmějí zástupci vlád či jiných veřejných úřadů ani jiní politici v prostorách, za které odpovídá C.O.J.O.¹¹⁵, pronášet projevy jakéhokoli druhu. Při slavnostním zahájení a zakončení olympijských her mají právo pronést krátkou řeč pouze předseda M.O.V. a předseda C.O.J.O.“¹¹⁶

5.3 Účast válčících zemí na soutěži – pořádání na území válčících zemí

Podle etiky se můžeme na tyto otázky dívat z různých pohledů, přičemž platí několik hlavních zásad.

V etice zdůrazňujeme univerzálnost lidské důstojnosti a rovnosti, a proto můžeme tvrdit, že sport by měl být oddělen od politiky a konfliktů. Účast válčících zemí na sportovních událostech může být vnímána jako určitý projev respektu k lidské důstojnosti a snahy o mírové řešení konfliktů. Je však zapotřebí uvědomit si, že postavit se v utkání čelem k soupeři, jehož země ohrožuje naše rodiny, není jednoduchý a mnohdy uskutečnitelný úkon.

Neméně důležité je též zdůrazňovat význam sportu jako prostředku pro podporu dialogu, porozumění a mírového soužití. Účast válčících zemí tak může tvořit jakýsi neviditelný most mezi dvěma tábory, jenž může vést ke snaze o vytvoření mezilidských vztahů a snahy o vzájemné porozumění.

Etické myšlení nás vede též k odpovědnosti sportovních organizací za rozhodnutí o pořádání a účasti na sportovních událostech. Tyto organizace by tak měly zvažovat politické a humanitární důsledky svých rozhodnutí a měly by podniknout kroky k minimalizaci tohoto rizika. K tomu se bezpochyby pojí i bezpečnost účastníků těchto akcí, neboť pokud by účastí těchto válčících zemí a případnou organizací akcí na jejich území

---

¹¹⁵ Organizační výbor olympijských her.

¹¹⁶ Mezinárodní olympijský výbor. *Olympijská charta*. Chateau de Vidy, 2020. Dostupné také online: https://www.olympijskytym.cz/files/docs/O%20%C4%8COV/Olympijska%CC%81%20charta_17-7-2020.pdf.

mohla být ohrožena jejich bezpečnost či integrita, měla by být přijata určitá opatření k minimalizaci tohoto rizika. Na první pohled jednoduché řešení se v tomto případě nabízí ve změně místa uskutečnění události.

5.4 Důsledky politického ovlivňování pro sportovce jako jednotlivce – zachování se na místě sportovce – neutrální vlajka

Možných důsledků politických rozhodování pro sportovce nacházíme hned několik. Mohou být vystaveni diskriminaci na základě svých politických názorů či politiky státu, jež reprezentují; výjimkou nemusí být ani etnický původ či národnost. Následkem může být i ztráta sponzorských smluv, šikana či omezení možnosti závodit. Může být omezena i svoboda projevu, např. v případě nutnosti zdržet se politických projevů nebo vyjádření svých názorů ze strachu před represí, sankcemi a jinými formami diskriminace. Jako neméně důležité můžeme jmenovat i psychologický nátlak, neboť sportovec, jenž prožívá dilema mezi osobním přesvědčením a tlakem ze strany politické autority, se bezesporu nachází v nepříjemné situaci. Jedním z nejextrémnějších důsledků je exil a uprchlictví, jež sportovci volí jako jediné možné řešení boje proti pronásledování a ohrožení kvůli jejich politickým názorům či odlišnostem nevyhovujícím jejich domovské zemi.

Obtížně se odpovídá na otázku, jak by se měl zachovat jednatel v roli sportovce. Možných postupů je více, ale nehledě na jeho politické názory by si měl pamatovat důležité souvislosti s jeho rolí veřejně známé osobnosti.

Zaprvé, z etického hlediska je důležité si zachovat určitou osobní integritu a myslet sám za sebe. Pro každého by mělo být důležité být sám sebou a neztratit sebe samého, neboť jak již pravil Antonín Kříž v úvodu k Aristotelově díle *Etika Níkomachova*, ctnost musí vycházet z vlastního nitra člověka.¹¹⁷ Jelikož by mělo být povinností každého člověka hledat a konat dobro, tak počáteční podmínkou k takovému hledání musí být sebepoznání. Skrze indukci je zapotřebí dojít k pevnosti myšlení, díky níž budeme

---

¹¹⁷ ARISTOTELÉS. *Etika Níkomachova*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Antonín KŘÍŽ. Praha: Rezek, 2009, s. 10, ISBN 978-80-86027-29-6.

schopni zavést sami pro sebe určitou normu jednání, a proto je naprosto zásadní být věrný svému přesvědčení.

Zadruhé, sportovec, jenž se zúčastňuje světových akcí, reprezentuje nejen sám sebe, ale také stát, ke kterému se hlásí. Zastupuje dvojí roli, a to individuálně myslícího člověka a stát. Takový člověk si musí uvědomovat, že svým jednáním na veřejnosti ovlivňuje pověst a vnímání jeho země ostatními státy světa. Není proto náhodou, že čím častější jednání nacházíme u sportovců jedné země, tím spíše podezříváme zemi samotnou – v případě státem podporovaného dopingu vyvstává toto podezření velmi rychle, pokud se doping objeví mezi sportovci téže země a užívání dopingu objeví jiná antidopingová agentura než ta, která je v onom státu. Zároveň v některých případech může být vhodné, aby sportovec omezil politické projevy ve veřejných prostorech, zejména pokud jsou součástí oficiálních sportovních akcí nebo reprezentace státu. Tím se minimalizuje riziko politických kontroverzí a konfliktů.

Zatřetí, sportovec jako známá osobnost představuje pro mnohé někoho, ke komu lidé vzhlíží a vnímají ho jako vzor. Proto by měl mít na mysli, že je důležité respektovat pravidla a hodnoty sportu, neboť kdo jiný by měl představovat stěžejní ideály sportu než ti nejlepší sportovci. Zároveň je na místě, aby taková persona byla otevřena diskusi a dialogu o politických otázkách a hledala konstruktivní řešení a kompromisy, které by podpořily mír, rovnost a spravedlnost.

Neutrální vlajka, s níž sportovci reprezentují na mezinárodních soutěžích, pokud nemohou zastupovat svůj vlastní stát kvůli politickému zákazu, je často používána jako dočasné řešení v situacích, kdy jsou politické konflikty nebo spory překážkou účasti sportovců na soutěžích. Toto řešení symbolizuje oddělení sportovce od jeho národnosti a zdůrazňuje jeho identitu jako sportovce, který zastupuje sport a fair play před politickými konflikty.

Použití neutrální vlajky může vyvolávat různé interpretace a reakce. Někteří mohou vnímat neutrální vlajku jako pozitivní gesto, které umožňuje sportovci účastnit se soutěží bez ohledu na politická dění a konflikty. Mnozí však mohou vnímat neutrální vlajku jako symbol neúplné reprezentace a jako doznání selhání v řešení politických konfliktů.

Podle aktuálně dostupných informací (ke 24.3.2024) se pařížské olympiády účastní ruští a běloruští sportovci pouze pod neutrální zelenou vlajkou¹¹⁸, ale nebude jim umožněno být při zahajovacím ceremoniálu olympiády, na což velmi ostře reagovala mluvčí ruského ministerstva zahraničí Marija Zacharovová, podle níž „Mezinárodní olympijský výbor sklouzl k rasismu a neonacismu. Nutí naše sportovce, aby se zřekli jakéhokoli spojení se svou vlastí, občanstvím, historií, kulturou a lidem.“¹¹⁹

Psychologický dopad používání neutrální vlajky na sportovce může být různorodý. Zatímco někteří mohou brát neutrální vlajku jako příležitost k tomu, aby se soustředili na svůj sport a vyhnuli se politickým tlakům, jiní se mohou cítit odtrženi od své identity a motivace, což může mít negativní dopad na jejich výkony.

Je důležité zvážit všechny aspekty a důsledky použití neutrální vlajky a hledat dlouhodobá řešení pro politické konflikty, které by umožnily všem sportovcům plně se účastnit mezinárodních soutěží pod svou vlastní vlajkou.

5.5 Sportovní události coby příspěvek k dialogu, porozumění a mírovému řešení politických konfliktů

Sportovní události mohou hrát klíčovou roli v podpoře dialogu, porozumění a mírového řešení politických konfliktů. Jedním z příkladů, který tuto skutečnost ilustruje, je historie novodobých olympijských her. Během studené války byly olympijské hry často vnímány jako platforma pro předvedení síly a prestiže mezi USA a Sovětským svazem.

Avšak v roce 1968 během letních olympijských her v Mexico City došlo k významnému momentu, kdy atleti Tommie Smith a John Carlos po získání medailí v běhu na 200 m zvedli pěsti v černých rukavicích jako symbol boje za občanská práva

---

¹¹⁸Nové dno. V MOV je nacismus a vlajka je jako spodní prádlo, tvrdí Rusové. Online. *Idnes.cz*. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/oh/pariz-2024/mov-rusove-urazky-neonaciste-neutralni-vlajka.A240321_204419_olympiada-paris-2024_czo. [cit. 2024-04-08].

¹¹⁹ Tamtéž.

a proti rasismu.¹²⁰ Tato událost byla silným projevem solidarity a podpory mezi sportovci, který ukázal, že sport může sloužit jako platforma pro prosazování sociálních a politických změn.

Dalším příkladem je olympijský rok 2000, kdy Hry v Sydney přinesly historický okamžik, při němž se Severní a Jižní Korea společně představily na zahajovacím ceremoniálu pod jednou vlajkou.¹²¹ Toto symbolické gesto sjednocení představovalo naději na mír a dialog mezi dvěma zeměmi, které se nacházely v napjatých vztazích. Později v roce 2018 při zimních olympijských hrách v Pchjongčchangu proběhl stejný proces s vlajkou, při kterém obě země třímaly jednu a tu samou vlajku.¹²²

Celkově lze tedy říci, že sportovní události mají potenciál sloužit jako platforma pro podporu dialogu, porozumění a mírového řešení politických konfliktů. Pomocí symboliky, společného soutěžení a vzájemného respektu mohou sportovci a sportovní události přispět k vytváření lepšího a harmoničtějšího světa.

---

¹²⁰ LEWIS, Richard (October 8, 2006). "Caught in Time: Black Power salute, Mexico, 1968". *The Sunday Times*. London.

¹²¹ „Koreans March as One in Sydney at Opening Ceremony of Olympics“. Online. *Los Angeles Times*. 2000. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2000-sep-16-mn-21930-story.html>. [cit. 2024-04-09].

¹²² „North and South Korea marched together under one flag at the Olympics.“ Online. *Vox.com*. 2018. Dostupné z: <https://www.vox.com/world/2018/1/17/16900972/winter-olympics-opening-ceremony-north-south-korea-flag>. [cit. 2024-04-09].

6 Studie s obdobnou tematikou

V této kapitole nahlédneme do odborných studií věnujících se vztahu politiky a sportu. Jelikož je téma spojení politiky a sportu dlouho probíraným tématem, existují mnohá díla věnující se této problematice. Budeme se tak zabírat především aktuálními články a rozbory, které berou v potaz etické otázky dnešní doby.

6.1 Etika ve sportu: sociopolitický úhel pohledu

Tento vědecký článek vychází z projevu, jenž přednesl profesor Robert Schneider na čtvrté mezinárodní konferenci o vědě, kultuře a sportu, která je přidružena k Mezinárodní asociaci vědecké kultury a sportovní asociace z května roku 2015 v makedonském Ohridu.

Schneider se stejně jako my dotýká etiky ve sportu, tvrdě, že sport může sloužit jako prostředek pro spojování lidí a podporu světové harmonie, pokud je založen na etice a spolupráci. Mezinárodní sportovní vztahy mohou vést ke globálnímu úsilí za lepší svět, zejména pokud jsou založeny na utilitarismu Milla, který hledá největší dlouhodobé štěstí pro co nejvíce lidí. Identifikace společných základů mezi rozdíly lidí je klíčová pro hledání lepšího světa. Přenesení praktického utilitárního přístupu z oblasti sportu na globální konflikty může vládám pomoci při řešení globálních problémů ve prospěch světové harmonie.

Podle Schneidera může sport přiblížit rozdělené lidi, státy a národy prostřednictvím vytváření kolegiálních vztahů, které mohou podporovat diplomacii. Společný zájem o sport může sloužit jako výchozí bod k mírovému řešení ve světě plném rozdílů. Sociálně, kulturně a ekonomicky má sport pozitivní dopad na spojení lidí, kteří by se jinak mohli rozdělit, a může vytvářet více pozitivního než jakýkoli politický projev. V rámci často protichůdných názorů napříč národy po celém světě může sport působit jako pozitivní vliv na pohledy vlád. Pokud je sport řízen etikou a jeho účastníci spolupracují, může získat podporu vládních představitelů, kteří spolupracují ve prospěch většího společenského dobra. Etika musí sport řídit, aby měl produktivní vliv na vlády. Millova utilitární morální teorie je účinným etickým průvodcem pro sportovní organizace. Po-

kud je utilitární morální teorie pečlivě praktikována sportovní komunitou, může pomoci zlepšit mezinárodní vztahy a případně i zabránit jejich zhoršení. Společenské a politické vůdce je třeba podporovat, pokud se snaží prosazovat politiky podporující mír, které reflektují hodnoty populace. Etika musí být hlavním hnacím faktorem ve sportu i mimo něj, aby se zabránilo narušení vztahů mezi účastníky a zachovalo se morální dobro ve společnostech a vládách.

Sport podle profesora přispívá k sociálnímu kapitálu a poskytuje platformu pro mezinárodní dialog mezi světovými vůdci. Olympijské hry a další mezinárodní sportovní události umožňují neformální setkání, která podporují navazování vztahů a produktivní dialog ve prospěch zlepšení světa. Spojování přes sportovní události může také přispět k mírovým vztahům mezi národy. Zakotvení morálních hodnot do globální společnosti je klíčové pro prosperitu a mír. Sport může sloužit jako prostředek, který prohlubuje morální hodnoty, jako je respekt, dobročinnost a upřímnost, a tyto hodnoty se díky tomu přenesou do všech oblastí života. Respekt k soupeřům ve sportu a dodržování pravidel bude vést k lepšímu porozumění a vzájemnému respektu mezi kulturami a národy. Morální základ umožňuje vedení dialogů a vyjednávání o řešení světových problémů.

Národy musí být zapojeny a zavázány k těmto cílům, aby bylo dosaženo pokroku při řešení světových problémů. Propojenost mezinárodních problémů vyžaduje propojení společností po celém světě. Sport můžeme využít jako nástroj pro spojení národů a podporu dialogu směřujícího k řešení mezinárodních problémů. Univerzální potřeby, jako jsou potraviny a voda, překonávají kulturní rozdíly, ale vyžadují spolupráci vedení národů k jejich zajištění.

Schneider říká, že není reálné ani žádoucí očekávat masivní změny postojů nebo kultury v důsledku zapojení osob s rozdílným kulturním pozadím do sportu. Extrémní změny, které by odváděly od základní identity, často způsobují nespokojenost. Cílem je jednat pro co nejvíce štěstí, nikoli pro absolutní štěstí. Respekt k odlišným postojům a toleranci různých kultur a náboženství nám umožňují vést k lepšímu soužití mezi lidmi

a podpořit řešení globálních problémů a mírové soužití. Ve prospěch globální spolupráce je možné eticky spojit lidi a kultury s různými pohledy prostřednictvím utilitární morální teorie. Sport může sloužit jako začátek spojování lidí pro větší dobro, pokud je jeho jednání založeno na respektu a porozumění. Důvěra a vzájemný kompromis jsou klíčové pro dosažení míru a uspokojivého soužití. Mezinárodní sportovní spolupráce přispívá k budování důvěry a ovlivňuje i politická rozhodnutí ve prospěch míru ve světě.

6.2 Sport a politika: etický přístup

V tomto odborném článku docenta sportovní filosofie v Malmö Kutteho Jönssona píše autor v úvodu o události z roku 2011, kdy byla bývalá premiérka Ukrajiny Julia Tymošenková odsouzena k sedmi letům vězení za zneužití úřadu při vyjednávání o plynové smlouvě s Ruskem v roce 2009. Trest odnětí svobody i zacházení s ní během věznění byly široce kritizovány po celém světě. Tymošenková sama tvrdila, že byla fyzicky týrána. Mnozí experti a komentátoři politického života Ukrajiny také obviňují režim z korupce a lidskoprávní organizace kritizují Ukrajinu za nedostatečný respekt k základním lidským právům.

V návaznosti na tento případ píše Jönsson o tom, že neméně kontroverzní byl politický stav Ukrajiny, a právě v tomto kontroverzním prostředí se měla v létě roku 2012 konat jedna z největších sportovních událostí na světě: Mistrovství Evropy ve fotbale. Společně s Polskem byla Ukrajina pořadatelem mistrovství. A opět bylo možno pozorovat, že „věčná“ otázka vztahu mezi sportem a politikou se stávala naléhavou. Politická situace na Ukrajině toho roku, zejména ve světle případu Tymošenkové, již vedla komisařku EU pro sport Androullou Vassiliouovou k oznámení, že se nezúčastní žádného fotbalového zápasu hraného na Ukrajině. Jiní političtí představitelé, například německá kancléřka Angela Merkelová, prohlásili svůj nesouhlas s návštěvou Ukrajiny z týchž důvodů.

Docent míní, že je známým faktem, že sport a politika vždy měly intimní vztah. Historie sportu to tak prý stále dokládá. Skutečnost, že komisařka EU pro sport a další bojkotovali Ukrajinu během mistrovství, vyvolala zásadnější otázku ohledně politických

účinků bojkotů sportovních událostí z politických důvodů. Je bojkot dobrou strategií, jak vyvíjet politický tlak na nedemokratické režimy? Nebo by měl být považován jen za politickou značku? Bez ohledu na výsledky bojkotu sportovních událostí můžou diskuse na toto téma sloužit jako důkaz o důležité roli, kterou může sport hrát v politice. Tento fakt také přináší etické otázky. Jak by měl demokratický svět manévrovat, když je sport používán jako politický nástroj? Představuje hrozbu pro samotný sport, jak tvrdí čisté sportovní idealisté? Nebo bychom měli zcela vzdát myšlenku na čistý sport a raději přijmout „realitu“ a argumentovat, že jsme jako demokraté morálně povinni používat sport jako politický nástroj, což znamená, že bychom neměli dovolit, aby političtí odpůrci „unesli“ sport pro své účely. Filozofický konflikt mezi idealistickou a realisticou pozicí není snadné vyřešit.

Podle Jönssona od samého začátku moderního sportu političtí vůdci viděli potenciál udělat ze sportu politiku. To není chyba politiků. Nikdo je nemůže obviňovat, že využívají sportu pro své vlastní účely, a to zejména vzhledem k tomu, že sportovní hnutí nikdy neváhalo zvat politické aktéry do sportovní rodiny. Pokud tedy vidíme vztah mezi sportem a politikou jako problém, musíme si být vědomi toho, že sportovní organizace vždy připravovaly na politickou „invazi“ do sportu. To také znamená, že když Evropská fotbalová asociace (UEFA), řídicí orgán fotbalu v Evropě, nechala Ukrajinu, aby byla pořadatelem mistrovství, je částečně morálně odpovědná za nepřímou podporu režimu Ukrajiny.

Je také třeba zvážit to, že velké sportovní události byly vždy vystaveny explicitnímu politickému zapojení. Dokonce i idealista jako zakladatel moderních olympijských her, francouzský baron Pierre de Coubertin, tvrdil, že sport by měl být spojen s národními zájmy, když prohlásil, že olympiáda by měla podporovat tradiční ctnosti sportovního chování, jako je „fair play, krása souboje a národní zastoupení“. Důraz na národní zastoupení v soutěžích ve sportu se časem nezměnil. Ale to neznamená, že morální obtíže spojené se sportovním nacionalismem se zmenšily. Historie sportu je plná příkladů, kde sportovní nacionalismus zkreslil sport. Nejznámějším příkladem tohoto je případ, kdy Německo hostilo olympijské hry v roce 1936; jak praví Jönsson, skandální dohoda, kdy Hitler a nacistická strana využili hry pro své ideologické účely.

Jönsson též zmiňuje, že není pochyb o tom, že mnoho politických skupin a jednotlivců –nejen režimy – si bylo vědomo dopadu, který může velká sportovní událost přinést už od té doby. Na tuto myšlenku poukazuje třeba v případě *Black Panthers* na olympiádě v Mexiku v roce 1968, na palestinské skupině *Černé září* a *Mnichovském masakru* či bojkotovaných olympiádách v Moskvě a Los Angeles, kde šlo o konflikty zahrnující celé skupiny států.

Dle Jönssona sportovní výkony jsou či mohou být ovlivněny politikou, zejména politikou spojenou s národními zájmy. Sportovní soutěže mezi národy jsou v tomto ohledu války, alespoň symbolicky. Měli bychom tento fakt považovat za morálně problematický? Mnozí soudí že ano, a to ze zřejmých důvodů. Sport může být použit k posílení nacionalistických nebo vlasteneckých postojů a citů, což může vést k závažnějším konfliktům mezi národy a lidmi. Nejextrémnější případ v tomto směru se odehrál podle Jönssona v roce 1969, kdy sportovní událost podnítila běžnou válku, tzv. „fotbalovou válku“. Tato sportovní událost se skládala ze tří kvalifikačních fotbalových zápasů mezi Hondurasem a Salvadorem pro Mistrovství světa ve fotbale FIFA 1970. Situace mezi oběma zeměmi byla již před odehráním zápasů napjatá kvůli sporu týkajícího se imigrace ze Salvadoru do Hondurasu. Honduras vyhrál první zápas 1–0. Přímo v důsledku toho se osmnáctiletá Salvadorská žena jménem Amelia Bolaniosová postřelila přímo do srdce. Salvadorské noviny *El Nacional* komentovaly sebevraždu tvrzením, že „mladá dívka nemohla snést pohled na svou vlast postavenou na kolena“. Její pohřeb byl později vysílán v televizi a prezident Salvadoru šel za rakví. Druhý zápas, který se hrál v Salvadoru, vyhrál Salvador 3–0. A třetí zápas, který se hrál v Mexiku, vyhrál opět Salvador 3–2. Několik týdnů po třetím zápase vypukla válka. Trvala čtyři dny. Bylo zabito více než dva tisíce civilistů.

Článek uzavírá Jönsson tvrzením, že sport může být použit nejen jako prostředek k politické osvětě, ale také k přesměrování vážných politických okolností z politické scény na fotbalové hřiště, kde se politické námitky proměňují ve sportovní dovednosti mezi fotbalovými týmy. Samozřejmě to neznamená, že politické problémy zmizely. Jsou stále před námi, i když sledujeme hry. A jako vždy, když sledujeme sport, sledujeme také politiku.

6.3 Amatérismus a profesionalismus na olympijských hrách

Poslední důležitou studií, kterou si představíme v této práci, je podrobná diplomová práce z Katedry tělesné výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, jíž se věnoval magistr Adam Rojdl. Autor práce zde hovoří o proměně amatérismu v olympijském sportu, jehož historické pozadí hraje důležitou roli v novodobém sportu.

Na počátku 19. století zde vznikaly dva hlavní sportovní subjekty, a to sport patronátní a gentlemanský. Ony dva subjekty odděloval především zisk z provádění oné činnosti, neboť šlechta představovala gentlemanský sport, v němž neměl soutěžící nárok na honorář. Bavíme se tak o amatérském sportu. Na druhé straně pozorujeme patronátní sport, jenž pro nás představuje předchůdce dnešních profesionálů. Rojdl ve své práci sleduje proměnu motivace sportovců, která se v průběhu času čím dál více zaměřuje na výkonnost, a proto pracujeme čím dál více s etickým a morálním konceptem. Hlavní problematikou této proměny je neurčitá definice amatérismu, jenž byl podmínkou pro účast na olympiádě. V počátcích olympijského sportu tak nesměli soutěžit třeba tělocvikáři, jejichž profese nebyla fyzicky nenáročná, a to samé platilo i pro zedníky či pekaře.

S pojmem amatérismu se pracovalo několik desetiletí, kdy se do popředí podle Rojdl dostává koncept materiální, a zastírá tak etický koncept. Na přeměně pojmu se zásadně podíleli prezidenti MOV, kteří podle svých preferencí a přesvědčení hýbali dějinami novodobého sportu. Autor práce tak zmiňuje zejména Averyho Brundage a Juana Antonia Samarancha, jejichž přístup k této problematice měl nejspíš největší vliv na profesionalizaci sportu. Zatímco Brundage měl silně striktní postoj k amatérismu na úkor profesionalismu, Samaranch svou vizí profesionalismu finančně postavil MOV na nohy pomocí sponzoringu a reklam a pomohl tak vytvořit olympiádu, jak ji známe dnes. Rojdl nezapomíná ani zmínit tlak, který je vyvíjen na profesionální sportovce, což je stále aktuálnějším tématem.

7 Závěry

Na základě námi studovaných pramenů, periodik a odborné literatury jsme došli k následujícím závěrům:

Všichni směřujeme k blaženosti, která pro nás představuje nejvyšší dobro, a to za pomoci morálních ctností. Blaženosti však dosahujeme každý svým vlastním způsobem, neboť naše hodnoty jsou individuálně tvořeny. Abychom dosáhli správného duševního rozvoje a mravního sebezdokonalování, je zapotřebí, aby politika a její zástupci vytvořili podmínky pro plnění těchto potřeb. Pokud bychom vycházeli z myšlenek Kantových, tak morální povinností každého člověka je snaha o to být nejlepší verzí sebe samého. Z takové premisy vyplývají tři základní ideje, a to abychom jednali tak, aby se naše jednání stalo obecně prospěšným a univerzálně žádaným. Dále abychom nejednali způsobem, který by byl k naší osobě nežádoucí od jiné osoby. A konečně, abychom vnímali ostatní jako sobě rovné, neboť v nerovnosti nelze dosáhnout obecného dobra.

Sport, jenž nám umožňuje za pomoci pohybu vnímat sebe sama a spojovat tělo s duší, je v poslední době čím dál více orientován na výkon. Ztrácíme tak pojem o kalokagathii, kterou musíme znovuobjevit v tělesné výchově. Pokud by se tak stalo, nebudeme mít potřebu hledat blaženost v podpurných cestách, jako je doping a korupční podvody. Autor této práce zároveň věří, že ve smyslu kalokagathie tkví i možnost oprostít se od politizace sportu, která je v posledních 100 letech více než očividná.

Původní myšlenka olympijských her byla o uctívání božstva a slavení vazby těla a duše, z čehož poté vyplývá i olympismus, který spočívá v oslavování porozumění, solidarity a fair play ve sportu. Z myšlenky olympismu bychom tak měli vycházet v každém sportu, neboť takové počínání poskytuje oddělení sportu a politiky. Pokud dochází k politizaci sportu, tak inklinujeme k diskriminaci některých zúčastněných (a nezúčastněných) subjektů, a proto je nutné, abychom rozlišovali mezi legitimní politickou intervencí, jejímž účelem může být ochrana základních práv a svobod, a politizací, z níž vychází prosazování vlastních zájmů. Je zapotřebí uvědomit si, že myšlenka sportu stojí nad námi všemi, a proto nesmíme používat sport jako prostředek pro zviditelnění svých idejí.

V průběhu historie olympijských her se postupně proměňoval pojem amaterismu, který až zhruba do 80. let 20. století ovládal tuto dnes již tradiční soutěž. Až Juan Antonio Samaranch provedl zásadní změny směřující k úplné profesionalizaci olympijského sportu, což mělo za následek popularizaci sportu na úkor původní myšlenky kalokagathie. Můžeme tak sledovat posouvání lidských hranic odrážející se na psychice sportovců a absenci morálních hodnot, před kterými je upřednostňován výkon.

Politika a sport spolu úzce souvisejí a v dnešní době je nemožné je od sebe oddělit. Avery Brundage se snažil svými myšlenkami dát najevo neviditelnou bariéru mezi těmito komponentami, ale není možné dát volnou ruku každému státu a čekat, že to nebude mít následky. Podle mnohých je zároveň naší morální povinností zamyslet se nad tím, jestli je správné umožnit válečným agresorům pořádat sportovní událost či se jí zúčastnit, když se na ní mohou mezi sebou utkat země, mezi nimiž probíhá konflikt. Připuštěním země, která narušuje světový mír či diskriminuje určité skupiny lidí, podporujeme, podle Hradeckého či Šídla, politiku takové země. Pokud se rozhodneme státy trestat pomocí bojkotů, vyřazování ze soutěží a podobně, je důležité, abychom neměřili dvojím metrem. Nedává tak smysl, abychom NDR po dvě desetiletí užívání státem podporovaného dopingu nijak nesankcionovali, zatímco Ruské federaci zakážeme na bezmála 10 let soutěžit na velkých světových akcích.

8 Seznam použitých informačních zdrojů

1. „GDR athletes sue over steroid damage“. BBC News Europe. 13 March 2005.
2. „Historica Canada“. www.historicacanada.ca.
3. „Independent Commission – Report 1“. World Anti-Doping Agency.
4. „Iran Announces Boycott of the 1984 Olympics“. *The New York Times*. Vol. 132, no. 45758. August 2, 1983.
5. „Late Russian anti-doping agency boss was set to expose true story: report“. *Reuters*. 21 February 2016.
6. LEWIS, Richard (October 8, 2006). „Caught in Time: Black Power salute, Mexico, 1968“. *The Sunday Times*. London.
7. „McLaren Independent Investigations Report into Sochi Allegations“. WADA. 18 July 2016.
8. „Putin says US pressured IOC to ban Russia from Winter Games“. *Yahoo Sports*. Agence France-Presse. 19 October 2017.
9. „Secretariat: Planning a response to the hostile campaign against participation in the Moscow Olympics, 29 January 1980, St 195/3, The Bukovsky Archives: Communism on Trial“.
10. „Systematic doping of Chinese athletes in Olympic Games revealed by former doctor | DW | 21.10.2017“. *Deutsche Welle*.
11. „Takeaways from McLaren report? Confusion, corruption, cynicism“. *ESPN.com*. 18 July 2016.
12. „US fears honest competition in energy, arms industry and sports, Lavrov warns“. TASS. 15 January 2018.
13. „WADA dismayed by latest doping allegations in Russian athletics“. WADA. 7 March 2016.
14. „WADA suspends Moscow anti-doping laboratory“. *Deutsche Welle*. 10 November 2015.
15. „Жириновский предложил отказаться от участия в Олимпиаде-2018“. *Interfax.ru*.

16. „Зюганов предложил отправить на Олимпиаду болельщиков со знаменем Победы“. *mk.ru*
17. „Кадыров: ни один чеченский спортсмен не будет выступать под нейтральным флагом“. *Championat.com*
18. „Опрос "КП": Стоит ли спортсменам из России ехать на Олимпиаду под нейтральным флагом“. *kp.ru*
19. „Politika do sportu nepatří.“ *My vám rozumíme!*. Online. *Seznamzpravy.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-stastne-pondeli-jindricha-sidla-7-sezona-politika-do-sportu-nepatri-my-vam-rozumime-228766>.
20. ALEKSANDROV, Alexei; Aleksandrov, Grebeniuk; Runets, Volodymyr (22 July 2020). „The 1980 Olympics Are The 'Cleanest' In History. Athletes Recall How Moscow Cheated The System“. *Radio Free Europe/Radio Liberty*.
21. Alexander Wolff; Don Yaeger (26 August 2002), „When the Terror Began“, *Sports Illustrated*, vol. 97.
22. American Embassy Memorandum to Secretary of State and White House, „Olympics: IOC Message to Mr. Cutler“, April 27, 1980, US Department of State, FOIA.
23. ARISTOTELEŚ. *Etika Nikomachova*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Antonín KŘÍŽ. Praha: Rezek, 2009, ISBN 978-80-86027-29-6.
24. BALE, John (2004). „Running Cultures: Racing in Time and Space.“ Routledge. ISBN 0-7146-5535-X.
25. BURNS, John F. (May 9, 1984). „Moscow Will Keep Its Team From Los Angeles Olympics“. *The New York Times*. Vol. 133, no. 46039.
26. Cameron, Stuart (December 7, 1936). „Jeremiah T. Mahoney Is Named to Succeed Brundage as A.A.U. Head“. *The Lexington Herald*. United Press.
27. CRAIG, Matt (19 November 2022). „The Money Behind The Most Expensive World Cup in History: Qatar 2022 By The Numbers“. *Forbes*.
28. DENNIS, M. GRIX, J. (2010) „Beside the Iron Curtain: Football as a Cite of Contestation in the East German Sports 'Miracle'“ *Sports in History*, United Kingdom, University of Wolverhampton.

29. DENNIS, Mike (2012). „Securing the Sports 'Miracle': The Stasi and East German Elite Sport“. *The International Journal of the History of Sport*. 29:18: 2561.
30. DIMEO, P. HUNT, T. HORBURY, R. (2011), „The individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German 'Doping System'“ *Sport in History*, Texas, University of Texas.
31. DIMEO, P. HUNT, T. HORBURY, R. (2011), „The individual and the State: A Social Historical Analysis of the East German 'Doping System'“ *Sport in History*, Texas, University of Texas.
32. Duhové vlajky nebudou v Kataru během šampionátu povolené, organizátoři se odvolávají na bezpečnost. *iROZHLAS* [online]. Český rozhlas [cit. 2024-30-03]. Dostupné online: https://www.irozhlas.cz/sport/fofbal/lbqt-duhove-vlajky-ms-ve-fofbale-katar-zakaz_2204011844_mim
33. „East Germany withdraws from Summer Games.“ *The Evening Independent* – May 10, 1984.
34. ELLINGWORTH, James (21 February 2016). „Nikita Kamaev, leading Russian anti-doping official, was planning on writing a book before sudden death“. *CBC News*. Associated Press.
35. *Filosofický slovník*. Olomouc: FIN 1998, heslo Étos.
36. GERRARD, David (2012). „Playing foreign policy games: States, drugs and other Olympian vices“. *Sport in Society*.
37. GIBSON, Owen (9 November 2015). „Russia accused of 'state-sponsored doping' as Wada calls for athletics ban“. *The Guardian*.
38. GRAESER, Andreas. *Řecká filosofie klasického období: sofisté, Sókratés a sokratikové, Platón a Aristotelés*. Praha: OIKOYMENH, 2000. ISBN 80-7298-019-X.
39. GUTTMANN, Allen. *The Games Must Go On.: Avery Brundage and the Olympic Movement*. New York: Columbia University Press, 1984.
40. HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-499-3.
41. HUNT, Thomas M. (2011). „Drug Games: The International Olympic Committee and the Politics of Doping.“ University of Texas Press. ISBN 978-0292739574.

42. KANT, Immanuel, Jaromír LOUŽIL a Jan PATOČKA. *Kritika praktického rozumu*. Praha: Svoboda, 1996. ISBN 80-205-0507-5.
43. KANT, Immanuel. *Základy metafyziky mravů*. Praha: Svoboda, 1976.
44. *Katar*. Online. 2011. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Katar>.
45. *Katar: Kontroverze kolem fotbalového šampionátu 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/14038-katar-kontroverze-kolem-fotbaloveho-sampionatu-2022>.
46. KEßLER, Mario (2011). „*Berlin 1936 – nur Spiele der Nazis? Olympia zwischen Sport und Politik*“. *Jahrbuch für Forschungen zur Geschichte der Arbeiterbewegung*. II.
47. „*Koreans March as One in Sydney at Opening Ceremony of Olympics*.“ Online. *Los Angeles Times*. 2000. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2000-sep-16-mn-21930-story.html>.
48. KÖSSL, Jiří; KRÁTKÝ, František; MAREK, Jaroslav. *Dějiny tělesné výchovy II*. Praha: Olympia, 1986. Kapitola Růst sportovního a olympijského hnutí.
49. KÖSSL, Jiří; ŠTUMBAUER, Jan a WAIC, Marek. *Kapitoly z dějin tělesné kultury*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5538-3.
50. Mezinárodní olympijský výbor. *Olympijská charta*. Chateau de Vidy, 2020. Dostupné také online: https://www.olympijskytym.cz/files/docs/O%20%C4%8COV/Olympijska%CC%81%20charta_17-7-2020.pdf.
51. NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. Online, Skripta. MU Brno: MU Brno, 2001. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/jaro2009/SPP807/um/Necasova_-_skripta.pdf.
52. „*North and South Korea marched together under one flag at the Olympics*.“ Online. *Vox.com*. 2018. Dostupné z: <https://www.vox.com/world/2018/1/17/16900972/winter-olympics-opening-ceremony-north-south-korea-flag>.
53. NOVÁK, Miloslav (min). První výhra Kataru, frustrovaná Evropa. Kapitánské pásky LGBT nepodpoří. *iDNES.cz* [online]. MAFRA, 2022-11-21 [cit. 2024-30-

- 03]. Dostupné online: https://www.idnes.cz/fotbal/ms-2022/duhova-paska-kapitan-harry-kane-anglie-iran-komunita-lgbt.A221121_110142_ms-fotbal-2022_min
54. Olympijské hry budou bez ruských atletů, potvrdila sportovní arbitráž. Online. *Idnes.cz*. 2016. Dostupné z: https://www.idnes.cz/oh/rio-2016/rusti-atleti-na-oh-v-riu-zavodit-nebudou.A160721_112452_olympiada-rio-2016_par.
55. „*On this day in history, April 28, 1967, Muhammad Ali refuses to serve military at height of Vietnam War.*“ Online. *Foxnews.com*. 2023. Dostupné z: <https://www.foxnews.com/lifestyle/this-day-history-april-28-1967-muhammad-ali-refuses-serve-military-vietnam-war>.
56. PATOČKA, Jan. *Přirozený svět jako filosofický problém*. V Praze: Nákl. Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého, 1936.
57. PETRŽELKA, Josef. *Sofisté – myslitelé*. Online. *IS MUNI*. 2012, roč. 2012, č. 1. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/ps14/phil/web/sofisteFil.html>.
58. PLATÓN, František NOVOTNÝ a ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. *Gorgias*. Praha: OIKOYMENH, 1992. ISBN 80-85241-21-8.
59. *Politika do sportu patří a měli bychom se s tím smířit*. Online. *Seznam médium*. 2023. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/ondrej-hradecky-politika-do-sportu-patri-a-meli-bychom-se-s-tim-smirit-35632>.
60. REEVE, Simon (22 January 2006). "Olympics Massacre: Munich – The real story". *The Independent*.
61. REEVE, Simon. *One Day in September*, 2001.
62. „*Revealed: 6,500 migrant workers have died in Qatar since World Cup awarded.*“ Online. *The Guardian*. 2021, roč. 2021. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022>.
63. ROJDL, Adam. *Amaterismus a profesionalismus na olympijských hrách*. Online, DP. Praha: Univerzita Karlova, 2017. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bit->

- stream/han-
dle/20.500.11956/92683/DPTX_2016_1_11410_0_455793_0_186572.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
64. RONEN, Yehudit (1986). „*Libya (Al-Jamhāhīriyaa al-'Arabiyya al-Lībiyya ash-Sha'biyya al-Ishtirākiyya)*“. *Middle East Contemporary Survey, 1983-1984*. Vol. 8. The Moshe Dayan Center. ISBN 978-965-224-006-4.
65. RUIZ, Rebecca R. (18 July 2016). „*Russia May Face Olympics Ban as Doping Scheme Is Confirmed*“. *The New York Times*.
66. RUIZ, Rebecca R.; Schwirtz, Michael (12 May 2016). „*Russian Insider Says State-Run Doping Fueled Olympic Gold*“. *The New York Times*.
67. Ruští a běloruští sportovci mohou na OH do Paříže. Hrozí bojkot? Online. *Seznamzpravy.cz*. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-rusti-a-belorusti-sportovci-mohou-na-oh-do-parize-hrozi-bojkot-241371>.
68. Ruští sportovci systematicky využívají doping, tvrdí ARD a L'Equipe Zdroj: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/atletika/rusti-sportovci-systematicky-vyuzivaji-doping-tvrdi-ard-a-l-equipe/5bdea56e0d663b6fe8dd2cf8>. Online. *Česká televize*. 2014, roč. 2014. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/atletika/rusti-sportovci-systematicky-vyuzivaji-doping-tvrdi-ard-a-l-equipe/5bdea56e0d663b6fe8dd2cf8>. [cit. 2024-04-08].
69. SANCHEZ, Juan. *Terrorism & Its Effects*, 2007. Global Media. ISBN 978-81-89940-93-5.
70. SARANTAKES, Nicholas Evan (2011). „*Dropping the Torch: Jimmy Carter, the Olympic Boycott, and the Cold War.*“ Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-19477-8.
71. Secretary of State Memorandum to All Diplomatic and Consular Posts Immediate, „*Olympics: Mid-May Update*“, 16 May 1980, US Department of State, FOIA.
72. Sepp Blatter: awarding 2022 World Cup to Qatar was a mistake. *the Guardian* [online]. Dostupné online: <https://www.theguardian.com/football/2014/may/16/sepp-blatter-qatar-2022-world-cup-mistake>

73. SCHNEIDER, Robert. (2015). Ethics in Sport: Socio-Political Point of View. *International journal of Science Culture and Sport*. 3. 32-32. 10.14486/IntJSCS432.
74. SMITH, Terence (January 20, 1980). „*The President Said Nyet*“. *The New York Times*.
75. *Sport and Politics. An Ethical Approach*. Online. Malmö: Malmö högskola, 2012. Dostupné z: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1400349/FULLTEXT01.pdf>.
76. Sport Under Communism: Behind the East German 'Miracle'.
77. TAYLOR, Paul. *Jews and the Olympic Games: the clash between sport and politics: with a complete review of Jewish Olympic medalists*. Sussex Academic Press 2004. ISBN 1-903900-88-3.
78. The FIFA/Coca-Cola World Ranking - Ranking Table. *FIFA.com* [online]. Dostupné v archivu: <https://web.archive.org/web/20180630133149/https://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/rank=196/index.html>
79. AKVINSKÝ, Tomáš. *Tomáš Akvinský o zákonech v Teologické sumě*. Aquinata, sv. 2. Praha: Krystal, 2003. ISBN 80-85929-59-7.
- TREADAWAY, Dan (August 5, 1996). „*Carter stresses role of Olympics in promoting global harmony*“. *Emory Report*.
80. TULLI, Umberto. „*Bringing Human Rights In: The Campaign Against the 1980 Moscow Olympic Games and the Origins of the Nexus Between Human Rights and the Olympic Games*“. *The International Journal of the History of Sport*.
81. VINOCUR, John (May 16, 1980). „*West Germans to Boycott Games*“ (PDF). *The New York Times*. Vol. 129, no. 44585.
82. VINOKUR, Boris (April 15, 1980). „*How the Russians break the Olympic rules*“. *The Christian Science Monitor*.

9 Přílohy

Příloha 1 - Diskobolos

Příloha 2 - Avery Brundage

Příloha 3 - Jesse Owens

Příloha 4 – Ilona Slupianeková

Příloha 5 – Marija Savinová

Příloha 6 – OH v Moskvě 1980

Příloha 7 – OH v Los Angeles 1984

10 Seznam příloh

Příloha 1 – Diskobolos

Příloha 2 – Avery Brundage

Příloha 3 – Jesse Owens

Příloha 4 – Ilona Slupianeková

Příloha 5 – Marija Savinová

Příloha 6 – OH v Moskvě 1980

Příloha 7 – OH v Los Angeles 1984